

SLR-IG – 1

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**B.Ed. I (Semester – I) (Old) (CBCS) Examination, 2018
CHILDHOOD AND GROWING UP**

Day and Date : Friday, 7-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.
3) Q. No. **1** is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book Page No. **3**.

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. A) Fill in the blanks :

7

- 1) The development of inherited tendencies without any learning and training is called as _____
- 2) Development is a joint product of both heredity and _____
- 3) Intelligence is a particular instance of biological adaption. This is framed by _____
- 4) Gardner explained total _____ abilities in his multiple intelligence theory.
- 5) Intelligence is a _____ type of factor affecting socialization of child.
- 6) Identity crisis is the characteristic of _____ stage of child.
- 7) Kohlberg's theory of moral development consists total _____ stages/orientation of development.

B) Answer in **one** sentence.

7

- 1) Define growth.
- 2) What is self ?
- 3) What are the factors affecting socialization of the child ?
- 4) Define creativity.
- 5) What is social change ?
- 6) Define learning.
- 7) What do you mean by counselling ?

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. अ) रिकाम्या जागा भरा.

7

- 1) कुठल्याही प्रकारच्या अध्ययन किंवा प्रशिक्षणाशिवाय जन्मजात गुणांचे विकसन म्हणजे _____ होय.
- 2) अनुवंश आणि _____ या दोघांचे फलित म्हणजे विकास होय.
- 3) बुद्धीमत्ता म्हणजे एक प्रकारचे जीवशास्त्रीय समायोजन होय. अशी व्याख्या _____ यांनी केली आहे.
- 4) गार्डनर यांनी आपल्या बहुगुणित बुद्धिमत्ता उपपत्तीमध्ये एकूण _____ प्रकारच्या क्षमता मांडल्या आहेत.
- 5) बालकाच्या सामाजिकीकरणावर परिणाम करणारा बुद्धिमत्ता हा घटक _____ प्रकारचा घटक आहे.
- 6) स्व ओळखण्याची संभ्रमता हे बालकाच्या _____ अवस्थेचे वैशिष्ट्य आहे.
- 7) कोहलबर्ग यांच्या नैतिक विकासाच्या उपपत्तीत एकूण _____ अवस्था/स्थिति मांडल्या आहेत.

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या.

7

- 1) वाढ ची व्याख्या लिहा.
- 2) स्व म्हणजे काय ?
- 3) बालकाच्या सामाजिकीकरणावर परिणाम करणारे घटक कोणते ?
- 4) सर्जनशीलतेची व्याख्या लिहा.
- 5) सामाजिक परिवर्तन म्हणजे काय ?
- 6) अध्ययनाची व्याख्या लिहा.
- 7) समुपदेशन म्हणजे काय ?

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. I (Semester – I) (Old) (CBCS) Examination, 2018
CHILDHOOD AND GROWING UP**

Day and Date : Friday, 7-12-2018

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

2. Answer the following questions : 10
- A) Explain lived experiences of growing up as a girl child. 5
 - B) Explain relationship between development and learning. 5
3. Answer the following questions (**any one**) : 15
- 1) Explain Piaget's theory of cognitive development in details.
 - 2) Explain Kohlberg's theory of moral development in details.
4. Answer the following questions (**any one**) : 15
- 1) Explain developmental characteristics of adolescence and their implications for teachers.
 - 2) Explain in details children's lived realities.
5. Write short notes on (**any four**) : 16
- 1) Aptitude.
 - 2) Educational implication of Gardner's theory of multiple intelligence.
 - 3) Impact of home languages of learners in development.
 - 4) Dyslexia : concept.
 - 5) Formation of self.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 10
- अ) मुलगी म्हणून वाढताना येणारे जीवंत अनुभव स्पष्ट करा. 5
- ब) विकास आणि अध्ययन यातील सहसंबंध स्पष्ट करा. 5
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक): 15
- 1) पियाजे यांची बोधात्मक विकासाची उपपत्ती सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- 2) कोहलबर्ग यांची नैतिक विकासाची उपपत्ती सविस्तर पणे स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 15
- 1) कुमारांच्या विकास अवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा आणि त्याचा शिक्षकाला होणारा फायदा स्पष्ट करा.
- 2) बालकांच्या जीवंत वास्तव अनुभव सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
5. टिपा लिहा (कोणतेही चार) : 16
- 1) अभिवृत्ती
- 2) गार्डनर यांच्या बहुगुणित बुद्धीमत्ता उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्व.
- 3) अध्ययनार्थींच्या विकासातील घरातील भाषेचा प्रभाव.
- 4) डिस्लेक्सीया : संकल्पना
- 5) स्वनिर्मिती.

SLR-IG – 2

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – I) (Old) (CBCS) Examination, 2018
CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION

Day and Date : Monday, 10-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 20 minutes in Answer Book on Page No. 3.**
3) **Right side figures indicate the marks.**

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. A) Fill in the blanks :

7

- 1) The most important medium of socialization is _____
- 2) 'Uniformity and strengthness' is provided to social life due to _____
- 3) _____ commission recommended to establish multipurpose schools.
- 4) Right to education, 2009, free and compulsory education for child, is not applicable to _____ State in India.
- 5) The _____ constituent amendment in 1976 added 10th fundamental duties to the Constitution of India.
- 6) The center of providing 'craft based education' to students is included in _____
- 7) Kothari Commission Report is published by _____ name.

B) Answer in **one** sentence :

7

- 1) What is meant by case study ?
- 2) Write Indian Constitutional values.
- 3) State the meaning of 'Sarva Shiksha Abhiyan'.
- 4) What is privatisation ?
- 5) What is meant by socialization ?
- 6) What is meant by universalization of education ?
- 7) What is meant by liberalization of education ?

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. अ) रिकाम्या जागा भरा :

७

- १) समाजीकरणाचे सर्वात महत्वाचे माध्यम _____ हे आहे.
- २) सामाजिक जीवनाला 'एकजिनसीपणा व बळकटी' देण्याचे कार्य _____ मुळे होते.
- ३) बहुउद्येशीय शाळांची स्थापना करण्याची शिफारस _____ आयोगाने केली.
- ४) बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम-२००९ हा भारतातील _____ या राज्यास लागू नाही.
- ५) १९७६ साली _____ घटनादुरुस्तीने भारतीय राज्यघटनेत दहा मूलभूत कर्तव्याचा समावेश केलेला आहे.
- ६) विद्यार्थ्यांना 'हस्तव्यवसायकेंद्रित शिक्षण देणे' यास _____ मध्ये केंद्रबिंदू मानला आहे.
- ७) कोठारी आयोगाचा अहवाल _____ या नावाने प्रसिद्ध झाला.

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

७

- १) व्यक्ती अभ्यास म्हणजे काय ?
- २) भारतीय संविधानात्मक मूल्ये कोणती ते लिहा ?
- ३) सर्व शिक्षा अभियानाचा अर्थ सांगा.
- ४) खासगीकरण म्हणजे काय ?
- ५) समाजीकरण म्हणजे काय ?
- ६) शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण म्हणजे काय ?
- ७) शिक्षणाचे उदारीकरण म्हणजे काय ?

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – I) (Old) (CBCS) Examination, 2018
CONTEMPORARY INDIA AND EDUCATION**

Day and Date : Monday, 10-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 56

***N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Right side figures indicate the marks.***

2. Answer the following questions : **10**
- A) Explain the educational objectives stated by Kothari Commission.
B) Explain the characteristics of Indian society.
3. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) State the concept of social diversity and explain the levels of social diversity.
2) Discuss some special policies of school education.
4. Answer the following questions (**any one**) : **15**
- 1) What is meant by Indian Constitution ? State the fundamental rights and duties of citizen by Indian Constitution.
2) Make a review of New National Policy of Education, 1986.
5. Write short notes (**any four**) : **16**
- 1) Write characteristics of case study method.
2) Write the impediments in the fulfillment of Constitutional values.
3) Write short note on 'Three language formula'.
4) Write impact of globalization on Indian education.
5) Explain the impact of family on the socialisation of student.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : १०
- अ) कोठारी आयोगाने सांगितलेली शिक्षणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
ब) भारतीय समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) सामाजिक विविधतेची संकल्पना सांगून सामाजिक विविधतेचे स्तर स्पष्ट करा.
२) शालेय शिक्षणातील काही विशेष धोरणांची चर्चा करा.
४. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १५
- १) भारतीय संविधान म्हणजे काय ? भारतीय संविधानाने नागरिकांना दिलेले मूलभूत अधिकार आणि मूलभूत कर्तव्ये विषद करा.
२) नविन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण-१९८६ चा आढावा द्या.
५. टीपा लिहा (कोणतेही चार) : १६
- १) व्यक्ती अभ्यास पद्धतीची गुणवैशिष्ट्ये लिहा.
२) संविधानात्मक मूल्यांच्या साध्यतेतील अडथळे नमूद करा.
३) टीपा लिहा- 'त्रिभाषा सूत्र'.
४) जागतिकीकरणाचा भारतीय शिक्षणावरील प्रभाव लिहा.
५) विद्यार्थ्यांच्या समाजीकरणावरील कुटुंबाचा प्रभाव स्पष्ट करा.

SLR-IG – 3

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Ed.– I (Semester – I) (Old CBCS) Examination, 2018
LANGUAGE ACROSS THE CURRICULUM

Day and Date : Wednesday, 12-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

Instructions : 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) Figures to the **right** indicate marks.

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. A) Fill in the blanks : 4
- 1) Pali is _____ language. 1
- 2) Acquiring knowledge is the main objective of _____ 1
- 3) Aesthetic is the objective of _____ teaching. 1
- 4) Method of behaving in community means _____ 1
- B) Answer in **one** sentence : 3
- 1) State the two names of types of classical language. 1
- 2) State any two speech organs. 1
- 3) State names of methods of teaching grammar. 1

मराठी रूपांतर

1. अ) रिकाम्या जागा भरा. 4
- 1) पाली ही _____ भाषा आहे. 1
- 2) ज्ञानप्राप्ती हे _____ याचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे. 1
- 3) सौंदर्याभिरूची हे _____ अध्यापनाचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे. 1
- 4) लोकसमुदायात वागव्याची पद्धती म्हणजे _____ होय. 1

P.T.O.

- ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. 3
- १) अभिजात भाषेच्या प्रकाराची दोन नावे सांगा. 1
- २) कोणतेही दोन उच्चारण अवयव सांगा. 1
- ३) व्याकरण अध्यापनाच्या पद्धतीची नावे सांगा. 1
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed.–I (Semester – I) (Old CBCS) Examination, 2018
LANGUAGE ACROSS THE CURRICULUM

Day and Date : Wednesday, 12-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 28

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate marks.**

2. Answer the following questions : 10
- A) Explain the place of mother tongue in teaching learning process. 5
- B) Explain the importance of the teacher etiquettes and manners in the classroom situation. 5
3. Answer the following questions (**any one**) : 10
- 1) What is the role of language in communication ? Explain verbal and nonverbal communication. 10
- 2) Explain the prose lesson plan and activate the plan in the teaching-learning process. 10
4. Write short notes (**any two**) : 8
- 1) Concept of language. 4
- 2) Barriers of developing listening skill. 4
- 3) Speech organs. 4

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10
- अ) मातृभाषेचे अध्ययन अध्यापनातील स्थान स्पष्ट करा. 5
- ब) वर्गवातावरणात शिक्षकांच्या शिष्टाचाराचे महत्व सांगा. 5

Set P

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) 10
- 1) संप्रेषणामध्ये भाषेची भूमिका काय आहे ? शाब्दीक व अशाब्दीक संप्रेषण स्पष्ट करा. 10
- 2) गद्य पाठनियोजन आणि अध्ययन अध्यापनात त्यांची अंमलबजावणी स्पष्ट करा. 10
4. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- 1) भाषेची संकल्पना. 4
- 2) श्रवण कौशल्याच्या विकासात येणारे अडथळे. 4
- 3) उच्चारण अवयव. 4
-

SLR-IG – 4

Seat
No.

--

Set **P**

B.Ed. (Semester – I) (Old CBCS) Examination, 2018
UNDERSTANDING DISCIPLINE AND SUBJECTS

Day and Date : Friday, 14-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. A) Fill in the blanks :

4

- 1) Mathematics subject is based on _____ thinking.
- 2) The arrangement of content in science subject is in _____ manner.
- 3) Language is the medium for _____ of emotions.
- 4) History and geography subjects are included in _____.

B) Answer in **one** sentence :

3

- 1) Write any definition of education.
- 2) Which things are studied in science subjects ?
- 3) What is type of Education as field of study ?

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

1. अ) रिकाम्य जागा भरा.

4

- 1) गणित विषय _____ विचारांवर आधारित आहे.
- 2) विज्ञान विषयांतील आशय मांडणी _____ प्रकारची असते.
- 3) भाषा भावनांच्या _____ चे माध्यम आहे.
- 4) इतिहास व भूगोल विषयांचा समावेश _____ मध्ये केला आहे.

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

3

- 1) शिक्षणाची कोणतीही एक व्याख्या लिहा.
 - 2) विज्ञान विषयांमध्ये कोणकोणत्या घटकांचा अभ्यास केला जातो ?
 - 3) शिक्षणशास्त्र हे कोणत्या प्रकारच्या अभ्यासक्षेत्राशी संबंधित आहे ?
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – I) (Old CBCS) Examination, 2018
UNDERSTANDING DISCIPLINE AND SUBJECTS

Day and Date : Friday, 14-12-2018

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Instruction : All questions are compulsory.

2. Answer the following : **10**
- A) Explain an interdependence of science and mathematics with examples. **5**
- B) What is the role of education to inculcate the national integration among students ? **5**
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Write the role of languages and social science in social reconstruction. **10**
- 2) Write the impact of science and mathematics on day today life. **10**
4. Write the answers (**any two**) : **8**
- 1) Write similarities and differences among various languages.
- 2) How does science subject play important role to develop scientific temper ?
- 3) Write aims of Education.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 10
- A) गणित व विज्ञानविषयाचा परस्पर संबंध उदा. द्वारे स्पष्ट करा. 5
- B) विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता रुजविण्या साठी शिक्षणाची भूमिका लिहा. 5
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही एक) : 10
- 1) सामाजिक पुनर्रचनेत भाषा व सामाजशास्त्राची भूमिका लिहा. 10
- 2) दैनंदिन जीवनावर गणित व विज्ञान विषयाचा प्रभाव लिहा. 10
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही दोन) : 8
- 1) विविध भाषेतील साधर्म्य व वेगळेपणा लिहा.
- 2) वैज्ञानिक दृष्टिकोन रुजविण्यासाठी विज्ञान विषयाची भूमिका लिहा.
- 3) शिक्षणाची उद्दिष्टे लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
LEARNING AND TEACHING

Day and Date : Saturday, 8-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 20 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct alternative :

(1×14 = 14)

- 1) The concept of comparing mental age and birth in intelligence is stated by
a) William Sterne b) Darwin c) Gardner d) Peterson
- 2) Case study method is used to study the behavior of _____ personality.
a) Criminals b) Famous c) a and b d) None of these
- 3) Acquiring meaning to sensation means
a) Interest b) Perception c) Sensations d) Knowledge
- 4) Attention created by interest with purposefully giving attention to a subject in the beginning mean
a) Learner attention b) Involuntary attention
c) Purposive attention d) Elective attention
- 5) Generally mental development of a person occurs at _____ age of birth.
a) 25 years b) 12 years c) 16 years d) 20 years
- 6) _____ aspect is not stated by Flanders in his classification.
a) Teacher and learner b) Teacher and social behaviour
c) Behaviour of teacher d) Behaviour of learner
- 7) The self experienced findings are stated in the method of _____.
a) Observation b) Introspection c) Case study d) Experimental
- 8) Adopting a situation by socially accepted types means _____.
a) Liberalisation b) Support c) Adjustment d) Displacement
- 9) An effective technique to understand the relations of aspects in a group is _____.
a) Cumulative record b) Sociometric technique
c) Observation d) Interview
- 10) Gilford has classified the aspects of intelligence in actions, content and _____.
a) Evaluation b) Time c) Creation d) Aspect
- 11) Teaching means motivation, direction, guidance, spirit for learning, is defined by _____.
a) Berten b) Spearman c) S.K. Mitra d) Judd

- 12) The most easy technique to know the learner is
 a) Cumulative record b) Sociometric technique
 c) Observation technique d) Incidental records
- 13) Behavioral theory is advocated by
 a) John Deway b) Jean Piaget c) Vygotsky d) Watson
- 14) The main source of the motivation is
 a) Need b) Habit c) Interest d) Attitude

मराठी रूपांतर

1. बहुपर्यायी प्रश्न :

14

- 1) बुद्धिमत्तेमधील मानसिक वय व जन्म यांची तुलना करण्याची कल्पना _____ यांनी मांडली.
 अ) विल्यम स्टर्न ब) डार्विन क) गार्डनर ड) पिटरसन
- 2) व्यक्ति अभ्यास पद्धती _____ प्रकारच्या व्यक्तिमत्त्व वर्तनाचा अभ्यास करण्यासाठी वापरतात.
 अ) गुन्हेगारी ब) सुप्रसिद्ध क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- 3) संवेदनेला अर्थ प्राप्त होणे म्हणजे _____ होय.
 अ) अभिरूची ब) अवबोध क) संवेदना ड) ज्ञान
- 4) एखाद्या विषयाकडे सूरवातीस हेतुपूर्वक लक्ष दवून नंतर त्यात गोडी निर्माण होऊन घडलेले अवधान म्हणजे _____ होय.
 अ) अभ्यस्त अवधान ब) अनैच्छिक अवधान क) सहेतूक अवधान ड) ऐच्छिक अवधान
- 5) व्यक्तीच्या जन्मवयाच्या _____ वर्षी सामान्यपणे मानसिक विकास पूर्ण होतो.
 अ) 25 वर्ष ब) 12 वर्षे क) 16 वर्षे ड) 20 वर्षे
- 6) फ्लॅंडेर्सने त्याच्या वर्गीकरणात खालीलपैकी कोणता घटक मांडला नाही ?
 अ) अध्यापक व अध्ययनार्थी ब) अध्यापक व समाज वर्तन क) अध्यापक वर्तन ड) अध्ययनार्थी वर्तन
- 7) _____ या पद्धतीत स्वानुभवावरून निष्कर्ष काढले जातात.
 अ) निरीक्षण पद्धती ब) आत्मनिरीक्षण क) व्यक्ती अभ्यास ड) प्रायोगिक
- 8) परिस्थितीशी समाजमान्य प्रकारच्या साहयाने जुळवून घेणे म्हणजे _____ होय.
 अ) उदारीकरण ब) समर्थन क) समायोजन ड) विस्थापन
- 9) _____ हे एखाद्या समुहातील घटकांचे परस्परसंबंध समजावून घेण्याचे प्रभावी तंत्र होय.
 अ) संकलित नोंदपत्रक ब) समाजमिती तंत्र क) निरीक्षण तंत्र ड) मुलाखत
- 10) गिलफोर्ड यांनी क्रिया, आशय आणि _____ याप्रमाणे बुद्धिमत्तेच्या घटकांचे वर्गीकरण केले आहे.
 अ) मूल्यमापन ब) काल क) निर्मिती ड) घटक
- 11) अध्यापन म्हणजे अध्ययनासाठी चेतना, मार्गदर्शन, दिग्दर्शन व प्रोत्साहन आहे ही व्याख्या _____ यांनी केली आहे.
 अ) बर्टन ब) स्पिरमन क) एस.के.मित्रा ड) जडु
- 12) अध्ययनार्थ्यांना जाणून घेण्याचे _____ हे सर्वात सोपे तंत्र आहे.
 अ) संकलित नोंदी ब) समाजमिती तंत्र क) निरीक्षण तंत्र ड) प्रासंगिका नोंदी
- 13) _____ यांनी वर्तनवादाचा पुरस्कार केला.
 अ) जॉन ड्युई ब) जिन पियाजे क) वायगोटस्की ड) वॅटसन
- 14) प्रेरणेचे मुख्य स्रोत _____ हे आहे.
 अ) गरज ब) सवय क) अभिरूची ड) अभिवृत्ती

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
LEARNING AND TEACHING**

Day and Date : Saturday, 8-12-2018

Marks : 56

Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*

2. Answer the following **any one** question : **10**
- 1) What is educational psychology ? Explain the scope and importance of Educational psychology.
 - 2) What is personality ? Explain the role of teacher in the personality development of learner.
3. Answer the following **any one** question : **10**
- 1) What is reflective teaching ? Explain any two strategies for the development of reflective thinking of learner.
 - 2) What is group dynamics ? How will use sociometric technique to study class group dynamics ?
4. Answer the following **any four** questions in brief. **20**
- 1) Explain the concept of Learning style.
 - 2) Explain the essential ethics for teacher.
 - 3) Brainstorming is way of thought transmission. Explain it.
 - 4) Explain the educational application of learning theory of Lev Vygotsky.
 - 5) Explain the two factor theory of Intelligence.
5. Answer the following **any four** questions in brief. **16**
- 1) Explain the role of teacher in maintaining the good health of learner.
 - 2) Explain correlation between learning and teaching.
 - 3) Explain the case study of studying educational psychology.
 - 4) Explain the constructivist approach in teaching learning.
 - 5) Explain knowledge and skills as a dimensions of learning.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
- 1) शैक्षणिक मानशास्त्र म्हणजे काय ? शैक्षणिक मानशास्त्राची व्याप्ती व महत्व स्पष्ट करा.
 - 2) व्यक्तिमत्व म्हणजे काय ? अध्ययनकर्त्याच्या व्यक्तिमत्व विकासामध्ये शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
- 1) विमर्शी अध्यापन म्हणजे काय ? अध्ययनार्थीची विमर्शी विचारप्रक्रिया वाढविण्यासाठीच्या केणत्याही दोन कार्यनीती स्पष्ट करा.
 - 2) समूहगतीशिलता म्हणजे काय ? वर्गसमूहगतीशिलता अभ्यासण्यासाठी समाजमिती तंत्राचा वापर कसा कराल ?
4. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा : 20
- 1) अध्ययन शैलीची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) शिक्षकांसाठीची आवश्यक नीतीतत्वे स्पष्ट करा.
 - 3) बुद्धिमंथन एक वैचारिक संक्रमणाचा मार्ग स्पष्ट करा.
 - 4) लेव वायगोटस्कीच्या अध्ययन उपपत्तीचे शैक्षणिक उपयोजन स्पष्ट करा.
 - 5) बुद्धिमत्तेची द्विघटक उपपत्ती स्पष्ट करा.
5. खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा : 16
- 1) अध्ययनार्थीचे आरोग्य चांगले राखण्यातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) अध्ययन आणि अध्यापनातील सहसंबंध स्पष्ट करा.
 - 3) शैक्षणिक मानशास्त्र अभ्यासाची व्यक्तिअभ्यास पद्धती स्पष्ट करा.
 - 4) अध्ययन अध्यापनातील ज्ञानरचनावादि, उपागम स्पष्ट करा.
 - 5) अध्ययनाची ज्ञान व कौशल्ये ही परिमाणे स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set

P

B.Ed. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
ASSESSMENT FOR LEARNING

Day and Date : Tuesday, 11-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Max. Marks : 70

- Instructions :**
- 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 20 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
 - 2) **All** questions are **compulsory**.
 - 3) **Right** side figures indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 20 Minutes

Marks : 14

1. Choose the correct alternative :

14

- 1) Daily observation is a tool of
a) Formative evaluation
b) Summative evaluation
c) Diagnostic evaluation
d) Placement evaluation
- 2) Example of summative evaluation is
a) Activity
b) Experiment
c) Mid-term examination
d) Observation
- 3) Formative evaluation is useful for
a) Student
b) Teacher
c) Parent
d) Above all
- 4) Continuous and comprehensive evaluation system was introduced by _____ in India.
a) Central Board of Secondary Education
b) State Board of Secondary Education
c) University Board of Secondary Education
d) Examination Board of Secondary Education
- 5) The continuous and comprehensive Evaluation system was introduced in
a) 2007
b) 2009
c) 2010
d) 2011
- 6) The first level of cognitive learning is
a) Imitation
b) Analysis
c) Knowledge
d) Application
- 7) Affective Assessment is based on students
a) Attitude
b) Knowledge
c) Application
d) Evaluation
- 8) Likert scales are used for the assessment of
a) Technical learning
b) Performance learning
c) Cognitive learning
d) Affective learning
- 9) _____ tests are attractive for small children.
a) Affective
b) Performance
c) Cognitive
d) None of the above
- 10) The natural process of _____ is introduced while doing the work of project.
a) Assessment
b) Evaluation
c) Learning
d) Teaching
- 11) The origin field of the concept of portfolio is
a) Education
b) Commerce
c) Technology
d) Industry
- 12) External examinations are the tool of
a) Formative evaluation
b) Summative evaluation
c) Placement evaluation
d) Diagnostic evaluation
- 13) Relative Grading is the type of
a) Indirect Grading
b) Direct Grading
c) Absolute Grading
d) Real Grading
- 14) Acceptance of semester examination system is the aspect of
a) Online Examination
b) Open Book Examination
c) Choice Based Credit System
d) Constructivist Approach

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

१४

- 1) दैनंदिन निरीक्षण हे _____ चे साधन आहे.
 अ) आकारिक मूल्यमापन ब) संकलित मूल्यमापन क) निदानात्मक मूल्यमापन ड) स्थाननिश्चिती मूल्यमापन
- 2) संकलित मूल्यमापनाचे _____ हे उदाहरण आहे.
 अ) उपक्रम ब) प्रयोग क) मध्यावधी परीक्षा ड) निरीक्षण
- 3) आकारिक मूल्यमापन _____ साठी उपयुक्त आहे.
 अ) विद्यार्थी ब) शिक्षक क) पालक ड) वरील सर्व
- 4) _____ यांनी भारतात सातत्यपूर्ण आणि सर्वकष मूल्यमापन प्रणाली सुरू केली.
 अ) केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळ ब) राज्य माध्यमिक शिक्षण मंडळ
 क) विद्यापीठ माध्यमिक शिक्षण मंडळ ड) परीक्षा माध्यमिक शिक्षण मंडळ
- 5) सातत्यपूर्ण आणि सर्वकष मूल्यमापन प्रणाली _____ मध्ये सुरू करण्यात आली होती.
 अ) 2007 ब) 2009 क) 2010 ड) 2011
- 6) बोधात्मक अध्ययनाची पहिली पातळी _____ आहे.
 अ) अनुकरण ब) विश्लेषण क) ज्ञान ड) उपयोजन
- 7) भावात्मक मूल्यनिर्धारण विद्यार्थ्यांच्या _____ वर आधारित आहे.
 अ) अभिवृत्ती ब) ज्ञान क) उपयोजन ड) मूल्यमापन
- 8) लिक्टर्ट मापिका _____ मूल्यनिर्धारणासाठी वापरल्या जातात.
 अ) तांत्रिक अध्ययन ब) कृती अध्ययन क) बोधात्मक अध्ययन ड) भावात्मक अध्ययन
- 9) लहान मुलांसाठी _____ चाचण्या आकर्षक आहेत.
 अ) भावात्मक ब) कृती क) बोधात्मक ड) वरीलपैकी नाही
- 10) प्रकल्पाचे काम करताना _____ च्या नैसर्गिक प्रक्रियेचा परिचय होतो.
 अ) मूल्यनिर्धारण ब) मूल्यमापन क) शिकणे ड) शिकविणे
- 11) विद्यार्थी संचिका संकल्पनेचे मूळ क्षेत्र _____ हे आहे.
 अ) शिक्षण ब) वाणिज्य क) तंत्रज्ञान ड) उद्योग
- 12) बाह्य परीक्षा हे _____ चे साधन आहे.
 अ) आकारिक मूल्यमापन ब) संकलित मूल्यमापन
 क) स्थाननिश्चिती मूल्यमापन ड) निदानात्मक मूल्यमापन
- 13) सापेक्ष श्रेणी हा _____ चा प्रकार आहे.
 अ) अप्रत्यक्ष श्रेणी ब) प्रत्यक्ष श्रेणी क) निरपेक्ष श्रेणी ड) वस्तव श्रेणी
- 14) सतत परीक्षा पद्धतीचा स्वीकार हा _____ चा घटक आहे.
 अ) ऑनलाइन परीक्षा ब) खुले पुस्तक परीक्षा
 क) निवड आधारित श्रेयांक प्रणाली ड) ज्ञानरचनाविद्यादी उपागम

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
ASSESSMENT FOR LEARNING**

Day and Date : Tuesday, 11-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 1.00 p.m.

Marks : 56

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Right side figures indicate marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the purposes and classification of assessment.
 - 2) Explain the nature of assessment of affective learning.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the objectives and need of planning of assessment.
 - 2) State the merits and demerits on online examination.
4. Answer the following questions (**any four**) : **20**
- 1) Explain the constructivist approach of evaluation.
 - 2) Explain the types of assessment.
 - 3) What are the tools of assessment of cognitive learning ?
 - 4) What is the need of continuous and comprehensive evaluation ?
 - 5) What are the methods of Grading system ?
5. Answer the following questions (**any four**) : **16**
- 1) Explain the steps of assessment.
 - 2) What are the merits of Open Book Examination ?
 - 3) Explain the purposes of project.
 - 4) State the nature of assessment.
 - 5) Explain the concept of feedback.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) मूल्यनिर्धारणाचे हेतू आणि वर्गीकरण स्पष्ट करा.
 - 2) भावात्मक अध्ययनाच्या मूल्यनिर्धारणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) मूल्यनिर्धारणाच्या नियोजनाची उद्दिष्टे आणि गरज स्पष्ट करा.
 - 2) ऑनलाइन परीक्षेचे गुण आणि दोष विशद करा.
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 20
- 1) मूल्यमापनाचा ज्ञानरचनावादी उपागम स्पष्ट करा.
 - 2) मूल्यनिर्धारणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - 3) बोधात्मक अध्ययनाच्या मूल्यनिर्धारणाची साधने कोणती आहेत ?
 - 4) सातत्यपूर्ण आणि सर्वकष मूल्यमापनाची गरज काय आहे ?
 - 5) श्रेणी प्रणालीच्या पद्धती कोणत्या आहेत ?
5. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) : 16
- 1) मूल्यनिर्धारणाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
 - 2) खुले पुस्तक परीक्षेचे गुण काय आहेत ?
 - 3) प्रकल्पाचे हेतू स्पष्ट करा.
 - 4) मूल्यनिर्धारणाचे स्वरूप विशद करा.
 - 5) प्रत्याभरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

SLR-IG – 7

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MARATHI

Day and Date : Thursday, 13-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- सूचना :** १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) प्रश्न क्र. १ हा अनिवार्य आहे, प्रश्न क्र. १ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेतील पान क्र. ३ वर पहिल्या १५ मिनिटात लिहावीत.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

१. रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून लिहा :

7

- १) एखादा विषय स्पष्ट करून समजावून देणे म्हणजे _____ होय.
अ) कथन ब) परिसंवाद क) व्याख्यान ड) चर्चा
- २) शब्दांमधील भेद जाणून घेण्याची क्षमता _____ मुळे निर्माण होते.
अ) शब्दपट्टया ब) नकाशा क) तक्ते ड) वरील सर्व
- ३) इ. ९ वी मधील 'निरोप' कवितेतील भावसौंदर्य शोधण्यास प्रवृत्त करणे म्हणजे _____ होय.
अ) रसगृहण ब) चर्चा क) बुद्धिमंथन ड) मुलाखत
- ४) पुढीलपैकी _____ हे भाषेचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) अनुकरणशीलता ब) परिवर्तनीयता क) भाषेची विविध रूपे ड) वरील सर्व
- ५) एका विशिष्ट स्थलकाली पात्रांच्या परस्पर संबंधातून घडलेल्या घटनांचे एका दृष्टिकोनातून केलेले चित्रण म्हणजे _____ होय.
अ) कादंबरी ब) लघुकथा क) चरित्र ड) आत्मचरित्र
- ६) विविध क्षेत्रांतील ज्ञानप्राप्तीचे महत्त्वाचे साधन म्हणजे _____ होय.
अ) श्रवण ब) भाषण क) वाचन ड) लेखन
- ७) मराठी विषय संघटनेची आवश्यकता _____ साठी असते.
अ) शिक्षकांचा गुणवत्तेचा दर्जा वाढविणे
ब) सेवांतर्गत प्रशिक्षणाचे आयोजन करणे
क) चर्चासभांचे आयोजन करणे
ड) वरील सर्व

P.T.O.

SLR-IG – 7

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MARATHI**

Day and Date : Thursday, 13-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. मातृभाषा अध्यापनाची साधने कोणती ते सांगून दूरदर्शन व संगणकाचा अध्यापनात कसा कराल ते सांगा. 10

किंवा

२. मातृभाषा हे विचार, भावना व अनुभव यांच्या आदान प्रदान साधन कसे ते सांगून व्यक्तिगत विकास भाषेमुळे कसा होतो ते सांगा.

३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 10

- अ) भाषण व वाचन कौशल्याचा विकास कसा कराल ?
ब) पदय अध्यापनाची उद्दिष्टे कोणती ते स्पष्ट करा.

किंवा

३. सहसंबंध म्हणजे काय ते सांगून :

- अ) मराठी व इंग्रजी विषयाचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
ब) मराठी विषय शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही 2) : 8

- अ) प्रकल्प पद्धतीच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
ब) मराठी विषय शिक्षकापुढील आव्हाने कोणती ते सांगा.
क) शिक्षणाचे माध्यम म्हणून मराठीचे स्थान स्पष्ट करा.

SLR-IG – 8

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATION
Pedagogy of Hindi

Day and Date : Thursday, 13-12-2018

Max. Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

सूचना : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

२) प्रश्न पहिला अनिवार्य हैं। उसे पहले १५ मिनट में उत्तर पत्रिका के पृष्ठ क्रमांक ३ में लिखिए ।

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. उचित पर्याय चुनकर लिखो ।

7

1) शैक्षिक साधनों में _____ यह अप्रक्षेपित साधन है ।

अ) प्रतिकृति

ब) पारदर्शिका

क) चलचित्र

ड) इनमें से नहीं

2) _____ यह अध्यापन प्रतिमान है ।

अ) नाट्याभिनय

ब) कहानी कथन

क) सृजनात्मक विकास

ड) सभी

3) समवाय का _____ यह प्रमुख प्रकार है ।

अ) लंबीय

ब) समन्वय

क) शाखीय

ड) सभी

4) हिंदी भाषा की _____ लिपि है ।

अ) द्रविड

ब) राष्ट्रीय

क) देवनागरी

ड) इनमें से नहीं

P.T.O.

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATION
Pedagogy of Hindi

Day and Date : Thursday, 13-12-2018

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

2. निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखो । (कोई एक) 10

1) सामाजिक, भावनिक एवं बौद्धिक विकास की दृष्टि से छात्र के जीवन में भाषा का महत्त्व स्पष्ट कीजिए ।

2) हिंदी अध्यापन के प्राथमिक एवं माध्यमिक स्तर पर उद्देश्य लिखिए ।

3. संक्षेप में उत्तर लिखिए । (कोई दो) 10

1) राष्ट्रभाषा के रूप में हिंदी का स्थान लिखो ।

2) वैश्विक स्तर पर हिंदी की भूमिका लिखो ।

अथवा

1) भाषा शिक्षा में विद्यालय की भूमिका ।

2) प्रक्षेपित साधनों का महत्त्व ।

4. संक्षेप में उत्तर लिखिए । (कोई दो) 8

1) कृति संशोधन का महत्त्व ।

2) पद्य अध्यापन के उद्देश्य ।

अथवा

1) संकल्पना प्राप्ति प्रतिमान का महत्त्व ।

2) तद्भव एवं तत्सम शब्दों में अंतर ।

SLR-IG – 9

Seat No.	
----------	--

Set

P

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT : ENGLISH
Pedagogy of English**

Day and Date : Thursday, 13-12-2018

Max. Marks : 35

Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

- Instructions :**
- Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3. **Each** question carries **one** mark.*
 - All** questions are **compulsory**.*
 - Figures to the **right** indicate marks.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- English is the second language of
 - England
 - India
 - Australia
 - Canada
- The structure of English language is divided in _____ parts.
 - Three
 - Five
 - Seven
 - Nine
- Ability to understand spoken English is related to
 - Listening skill
 - Speaking skill
 - Reading skill
 - Writing skill
- Syllabus is the part of
 - Textbook
 - Context

P.T.O.

- c) Curriculum
 - d) Approach
 - 5) Direct method is originated in
 - a) America
 - b) England
 - c) India
 - d) France
 - 6) Bilingual method was developed by
 - a) H. E. Palmer
 - b) C. J. Dodson
 - c) M. P. West
 - d) H. S. Sweet
 - 7) There are _____ phonemes in English.
 - a) 20
 - b) 26
 - c) 44
 - d) 46
-

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT : ENGLISH
Pedagogy of English**

Day and Date : Thursday, 13-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

2. Answer the following questions : 10
Explain the objectives of teaching English at Secondary Level.
OR
State the classification of morphemes. Explain the features of morphemes.
3. Answer the following questions in brief : 10
a) What are the merits of communicative approach ?
b) State the importance of Dictionary.
OR
a) Explain the nature of English language.
b) Which values will you inculcate through English teaching ?
4. Answer in brief (**any two**) : 8
a) State the instructional objectives and specifications of speaking skill.
b) Explain the merits of direct method.
c) State the concept of phonemes.
-

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MATHEMATICS**

Day and Date : Thursday, 13-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

Instructions : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose correct alternative and fill in the blanks :

7

- 1) _____ stated the steps of Inductive Thinking Model.
a) Osborn
b) Hilda Taba
c) Bruner
d) Asubel
- 2) The pioneer of Heuristics method is _____.
a) Skinner b) Bloom c) Armstrong d) Euclid
- 3) Creating Mathematical outlook is _____ objective.
a) Tangible
b) Intangible
c) General
d) Specific
- 4) For teaching proofs in Geometry _____ method is commonly used.
a) Inductive
b) Deductive
c) Analytical
d) Synthetic
- 5) We learn _____ % by sight.
a) 83 b) 11 c) 23 d) 13
- 6) The expected behavioural change must be _____.
a) Measurable
b) Comparable
c) Significant
d) Improvable
- 7) Algebra is the generalized form of _____.
a) Statistics
b) Arithmetic
c) Geometry
d) Trigonometry

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा व रिकाम्या जागा भरा :

7

- 1) उद्गमन विचार प्रतिमानाच्या पायऱ्या _____ यांनी मांडल्या.
 अ) स्किनर
 ब) हिल्डा टाबा
 क) ब्रुनर
 ड) आसुबेल
- 2) स्वयंशोधन पद्धतीचा जनक _____ आहे.
 अ) स्किनर
 ब) ब्लुम
 क) आर्मस्टाँग
 ड) युक्लिड
- 3) गणितीय दृष्टीकोन निर्माण करणे हे _____ उद्दिष्ट आहे.
 अ) मूर्त
 ब) अमूर्त
 क) सामान्य
 ड) विशिष्ट
- 4) भूमितीमधील प्रमेयाच्या सिद्धता शिकविण्यासाठी _____ पद्धत अधिक वापरली जाते.
 अ) उद्गामी
 ब) अवगामी
 क) पृथःकरण
 ड) संयोजन
- 5) आपण दृक संवेदने व्दारे _____ % शिकतो.
 अ) 83
 ब) 11
 क) 23
 ड) 13
- 6) अपेक्षित वर्तन बदल हा _____ असावा.
 अ) मापनीय
 ब) तौलनिक
 क) लक्षणिय
 ड) सुधारात्मक
- 7) बीजगणित हे _____ चे सामान्य रूप आहे.
 अ) संख्याशास्त्र
 ब) अंकगणित
 क) भूमिती
 ड) त्रिकोणमिती

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MATHEMATICS**

Day and Date : Thursday, 13-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

Instruction : All questions are compulsory.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

- 1) What is meant by Co-rrrelation ? Explain the co-rrrelation of Mathematics with other subjects.
- 2) Illustrate how the inductive and deductive methods of teaching Mathematics are supplementary to each other.

3. Answer the following questions : **(5+5)**

- 1) Explain the components of Action research proposal.
- 2) Explain the concept of supervised study.

OR

- 1) Explain the concept of constructivist strategy in teaching Mathematics.
- 2) Explain any four classroom objectives of teaching Mathematics with their specifications.

4. Answer the following questions in brief (**any two**) : **8**

- 1) Explain the importance of Mathematics laboratory.
- 2) Explain the contribution of Bhaskaracharya to Mathematics.
- 3) Explain how you will introduce the unit “Simple Interest”.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- 1) समवाय म्हणजे काय ? गणित विषयाचा इतर विषयाशी समवाय स्पष्ट करा.
 - 2) गणित अध्यापनाच्या उद्गामी व अवगामी पद्धती एकमेकास पूरक कशा ते उदाहरणासह स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : (5+5)
- 1) कृती संशोधन आराखड्याचे घटक स्पष्ट करा.
 - 2) पर्यवेक्षित अभ्यासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- किंवा**
- 1) गणित अध्यापनासाठी ज्ञानरचनावादी कार्यनितीची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) गणित वर्गाध्यापनाची कोणतीही चार उद्दिष्टे स्पष्टीकरणासह स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- 1) गणित प्रयोगशाळेचे महत्व स्पष्ट करा.
 - 2) भास्कराचार्यांचे गणितातील योगदान स्पष्ट करा.
 - 3) तुम्ही सरळ व्याज या पाठाची प्रस्तावना कशी कराल ?
-

SLR-IG – 11

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF URDU

Day and Date : Thursday, 13-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

Max. Marks : 35

N.B. : All questions are compulsory.

7

۱. مندرجہ ذیل کی خانہ پُری صحیح متبادل چُن کر لکھیے :

(1) عملی تحقیق کے بانی _____ ہیں۔

(a) ڈاکٹر کورے (b) ڈاکٹر فرگیوسن

(c) ڈاکٹر تھامس (d) ڈاکٹر ولیم جان

(2) دستی کتاب کا شمار _____ وسائل تعلیم میں ہوتا ہے۔

(a) بصری (b) سمعی

(c) سمعی اور بصری (d) ان میں سے سبھی

(3) PBL کی طویل ترتیب۔

- a) Project based learning
- b) Programme based learning
- c) Preparation based learning
- d) None of these

P.T.O.

(4) اُردو دن _____ کو منایا جاتا ہے۔

(a) 7 نومبر (b) 9 نومبر

(c) 11 نومبر (d) 22 دسمبر

(5) تحقیقی طریقے _____ ہیں۔

(a) چار (b) تین

(c) پانچ (d) دو

(6) نصاب میں SCF کا شمار _____ سال میں کیا گیا ہے۔

a) 2012 b) 2010

c) 2006 d) 2005

(7) حکمتِ عملیہ میں _____ کا شمار نہیں۔

a) Constructivism

b) Co-operative

c) Collaborative

d) Assignment

10

۲. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مفصیل میں دیجئے (کوئی ایک):

(1) نصاب میں اُردو مضمون کا مقام اور اہمیت تفصیل سے بتلائیے۔

(2) اُردو نصاب کے تحت مختلف طریقے تدریس واضح کیجئے۔

10

۳. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے :

(a) وسائل تعلیم کون کونسے ہیں بتلائیے۔

(b) قومی یکجہتی میں اُردو کی اہمیت بیان کیجئے۔

OR

(a) اُردو زبان میں کوئی دو شاعروں کی ادبی خدمات مختصراً بتلائیے۔

(b) اُردو کمرے کی افادیت بتلائیے۔

8

۴. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً دیجئے (کوئی دو) :

(1) NCF 2005 کے تعلق سے اُردو نصاب تصور پر روشنی ڈالیے۔

(2) نمونہ طریقے تدریس کے اقسام بتلائیے۔

(3) آج کے دور میں اُردو کا معیار پر روشنی ڈالیے۔

Seat No.	
-----------------	--

B.ED. (Semester - II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE

Day and Date: Monday, 17-12-2018

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

Max. Marks: 35

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions: 07

- 1) The _____ objective is related with process of identification.
 - a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill
- 2) The researches of Dr. A.P.J. Abdul Kalam was related with _____.
 - a) Light
 - b) Atom
 - c) Missiles
 - d) Relativity
- 3) The teaching method _____ is based on the principle learning by doing.
 - a) Project
 - b) Experimental
 - c) a and b
 - d) none of these
- 4) The researcher of Inquiry Training Model was _____.
 - a) Bruner
 - b) Suchman
 - c) Ausubel
 - d) Keller
- 5) The method of using techniques is called as _____.
 - a) Devices
 - b) Models
 - c) Maxims
 - d) All above
- 6) Fields trips are _____ for teaching of science.
 - a) Visual aids
 - b) Audio-Visual aids
 - c) Support systems
 - d) All above
- 7) Radioactivity was discovered by _____.
 - a) Beequerel
 - b) Madam Query
 - c) Whitehouse
 - d) C.V. Raman

Q.2 What are the methods of teaching science? Explain project method in details. 10

OR

What is correlation? How will you correlate science within subject and with other subject? 10

Q.3 a) Write objectives and specifications of teaching any topic of science. 05
b) Explain maxims of teaching of science 05

OR

- a) Write use of charts in teaching of science 05
- b) Explain co-operative learning as a teaching strategy. 05

Q.4 Write short note on following. (Any two) 08

- a) Functions of science club
- b) Teaching of concept 'Force'
- c) Learning experiences for teaching of 'Static electricity'?

(मराठी रूपांतर)

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.

प्र. 1 योग्य पर्याय निवडा.

07

1. ओळखण्याची प्रक्रिया ही ——— उद्दिष्टाशी संबंधित आहे.
अ) ज्ञान ब) आकलन
क) उपयोजन ड) कौशल्य
2. डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांचे संशोधन ——— शी संबंधित आहे.
अ) प्रकाश ब) अणु
क) क्षेपणास्त्रे ड) सापेक्षतावाद
3. कृतीतून शिक्षण या तत्वावर आधारलेली ——— ही पध्दती आहे.
अ) प्रकल्प ब) प्रायोगिक
क) 'अ' व 'ब' ड) यापैकी नाही
4. पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमानाचा संशोधक ——— हा आहे.
अ) ब्रूनर ब) सचमन
क) आसुबेल ड) केलर
5. तंत्रे वापरण्याच्या पध्दतीला ——— असे म्हणतात.
अ) क्लूपत्या ब) प्रतिमाने
क) सूत्रे ड) वरील सर्व
6. क्षेत्रभेटी या शास्त्र अध्यापनाची ——— आहे.
अ) दृक साधने ब) दृक-श्राव्य साधने
क) आधार प्रणाली ड) वरील सर्व
7. किरणोत्सारिता चा शोध ——— यांनी लावला.
अ) बेक्वेरल ब) मादाम क्युरी
क) व्हाईटहाऊस ड) सी. व्ही. रमण

प्र. 2 विज्ञान अध्यापनाच्या विविध पद्धती कोणत्या? प्रकल्प पद्धती सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

10

किंवा

समवाय म्हणजे काय? विज्ञानाचा शाखांतर्गत व इतर विषयाशी तुम्ही समवाय कसा साधाल?

- प्र. 3 अ) विज्ञानाच्या कोणत्याही एका घटकाच्या दैनंदिन अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये व स्पष्टीकरणे लिहा. 05
ब) शास्त्र अध्यापनाची सूत्रे स्पष्ट करा. 05

किंवा

- अ) विज्ञान अध्यापनात तक्ताची उपयोगिता लिहा. 05
ब) विज्ञानाची अध्यापन कार्यनीती म्हणून सहकार्यात्मक अध्ययन स्पष्ट करा. 05

प्र. 4 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)

08

1. विज्ञान मंडळाची कार्ये
2. 'बल' संकल्पनेचे अध्यापन
3. 'स्थितिक विद्युत' अध्यापनाचे अध्ययन अनुभव

SLR-IG – 14

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HISTORY

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct answer :

- 1) "History is not a subject at all but a house in which all subjects dwell" is stated by
a) Trivellian b) Karl Marks c) Bekan d) John Seeley
- 2) The first step of problem solving method of teaching is
a) Determination of objectives b) Formulating hypothesis.
c) Introduction of to problems d) None of them
- 3) Taxonomy of Educational objectives is formulated by
a) Dr. Bloom b) Dr. Asubel
c) H.E. Armstrong d) Herodotus
- 4) Advance organiser model of teaching is based on theory of
a) Bruce Joyce b) Jerom Bruner
c) Dr. Asubel d) George Shefal
- 5) _____ teaching Aid is used to understand the historical events are happened in a particular place.
a) Model b) Graph c) Picture d) Map
- 6) What is the importance of the laboratory in Science Subject like that in history subject _____ is important.
a) History club b) Exhibition c) History room d) Above all
- 7) The constituent _____ Amendment in 1976 added ten fundamental duties to the Constitution of India.
a) 48th b) 46th c) 49th d) 42nd

P.T.O.

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
ii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

७

- 1) “इतिहास हा विषयनसून सर्व विषयांचे राहण्याचे निवास स्थान आहे”असे _____ यांनी म्हटले आहे.
अ) ट्रिव्हेलियन ब) कार्ल मार्क्स क) बेकन ड) जॉन सिली
- 2) अध्यापनाच्या समस्या निराकरण पद्धतीची _____ ही पहिली पायरी आहे.
अ) उद्दिष्ट निश्चिती ब) ग्रहितकांची मांडणी
क) समस्या ओळख ड) यापैकी नाही
- 3) उद्दिष्टांचे श्रेणीबद्ध वर्गीकरण _____ यांनी मांडले.
अ) डॉ. ब्लूम ब) डॉ. आसूबेल
क) एच. ई. आर्मस्ट्रॉंग ड) हिरोडोटस
- 4) अग्रत संघटक प्रतिमान हे अध्यापनाचे प्रतिमान _____ यांच्या अध्ययन उपपत्तीवर आधारलेले आहे.
अ) ब्रुंस जॉयस ब) जेरॉम ब्रुनर क) डॉ. आसूबेल ड) जॉर्ज शेफल
- 5) ऐतिहासिक घटना, विशिष्ट ठिकाणी घडलेल्या असतात त्या समजण्यासाठी _____ शैक्षणिक साहित्याचा वापर केला जातो ।
अ) प्रतिकृती ब) आलेख क) चित्र ड) नकाशा
- 6) विज्ञान शिक्षणात प्रयोगशाळेचे जे महत्त्व असते तेच इतिहास विषयात _____ चे असते.
अ) इतिहास मंडळ ब) प्रदर्शने क) इतिहास खोली ड) वरील सर्व
- 7) १९७६ साली _____ घटना दुरुस्तीने भारतीय राज्यघटनेत दहा मूलभूत कर्तव्याचा समावेश केलेला आहे.
अ) ४८ ब) ४६ क) ४९ ड) ४२

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HISTORY**

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 noon

Marks : 28

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*

2. Answer the following questions :

What is meant by history ? How you will correlate history with Geography and Science ?

10

OR

How will you use computer, model, map and time line for effective history teaching ? Explain with examples.

3. Answer the following questions in brief :

10

a) How will use the source method in history teaching ?

5

b) Which programmes will you organise in your school through history club ?

5

OR

a) Explain the fundamental duties of citizen as per Constitution of India.

5

b) Explain the importance of dramatization device in history teaching.

5

4. Answer the following questions in brief (**any two**) :

8

1) What is meant by team teaching ?

2) Explain the utility of History room.

3) State the characteristics of vedic civilization.

Set P

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

१०

इतिहास म्हणजे काय ? तुम्ही इतिहासाचा भूगोल व विज्ञानाशी कसा समवाय साधाल ?

किंवा

तुम्ही संगणक, प्रतिकृती, नकाशा व कालरेषा या साधनांचा इतिहास अध्यापनात परिणामकारकपणे वापर कसा कराल ? ते उदाहरणासह स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) इतिहास अध्यापनात आधार पद्धतीचा वापर कसा कराल ?

५

ब) तुम्ही तुमच्या शाळेत इतिहास मंडलामार्फत कोणते उपक्रम राबवाला ?

५

किंवा

अ) भारतीय संविधानात उल्लेखलेले नागरिकांचे मूलभूत कर्तव्य स्पष्ट करा.

५

ब) इतिहास अध्यापनात नाट्यीकरण प्रयुक्तीचे महत्व स्पष्ट करा.

५

4. खालील प्रश्नांपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा :

८

1) सांघिक अध्यापन म्हणजे काय ?

2) इतिहास खोलीची उपयुक्तता स्पष्ट करा.

3) वैदिक संस्कृतीचे वैशिष्ट्ये सांगा.

Seat No.	
-------------	--

Set

P

**B.Ed. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY**

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 10.30 a.m. to 12.00 Noon

Max. Marks : 35

- Instructions:** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose correct alternative : 7
- 1) Regional method is taught by _____ method.
 - a) two
 - b) four
 - c) three
 - d) none of these
 - 2) In proposal there is a one think or write about the
 - a) Time table
 - b) Estimate
 - c) Chapterization
 - d) All above
 - 3) There are _____ types of seasons according to Indian climate.
 - a) three
 - b) two
 - c) four
 - d) none of these
 - 4) Pupil teacher tell the definition of occupation this is the specification of _____ classroom objectives.
 - a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill
 - 5) Following is a type of co-relation
 - a) Within subject
 - b) Co-relation with other subject
 - c) Co-relation by experience and examples
 - d) All above
 - 6) Following is not a type of lesson plan approach according to syllabus.
 - a) Herbert
 - b) Bloom
 - c) NCERT
 - d) Brainstorming
 - 7) In support system _____ is use in geography.
 - a) Geography club
 - b) T.V.
 - c) Computer
 - d) Mobile

मराठी रूपांतर

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

१. योग्य पर्याय निवडा.

७

- १) प्रादेशिक पद्धती _____ पद्धतीने शिकवली जाते.
 अ) दोन ब) चार क) तीन ड) यापैकी नाही
- २) आराखड्यात _____ बाबींचा विचार केला जातो.
 अ) वेळापत्रक ब) अंदाजपत्रक क) प्रकरण योजना ड) वरील सर्व
- ३) भारतीय हवामानानुसार ऋतूचे _____ प्रकार पडतात.
 अ) तीन ब) दोन क) चार ड) यापैकी नाही
- ४) विद्यार्थी व्यवसायाची व्याख्या सांगतो – हे वर्ग अध्यापनाचा _____ या उद्दिष्टाचा स्पष्टीकरण आहे.
 अ) ज्ञान ब) आकलन क) उपयोजन ड) कौशल्य
- ५) समवायाचा प्रकार _____ आहे.
 अ) विषयांतर्गत समवाय ब) इतर विषयाशी समवाय
 क) अनुभव व उदाहरणांतर्गत समवाय ड) वरील सर्व
- ६) खालीलपैकी _____ हा पाठ्यक्रमानुसार पाठ टाचण उपागम नाही.
 अ) हर्बट ब) ब्लूम
 क) एन.सी.ई.आर. टी. ड) बुद्धिमंथन
- ७) सहाय्यक प्रणालीत _____ चा भूगोलामध्ये उपयोग केला जातो.
 अ) भूगोल मंडळ ब) टी.व्ही. क) संगणक ड) मोबाईल

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. – I (Semester – II) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY**

Day and Date : Monday, 17-12-2018

Marks : 28

Time : 10.30 a.m. to 12.00 Noon

2. Write answer of the following question (**any one**) : **10**

1) Explain different concept of geography.

OR

2) Explain different teaching strategies for teaching geography.

3. Write short answer of the following questions : **10**

a) Explain the importance of geography room.

b) Explain the different types of map.

OR

a) How will co-relate geography with science subject ?

b) How will you prepare the geography lesson note according to constructivism ?

4. Write short notes of the following (**any two**) : **8**

1) Use of GIS and GPS techniques.

2) Write on types of agriculture.

3) Write the contribution of Alexander Von Humbolt in Geography subject.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणतेही एक) :

१०

१) भूगोलाच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

२) भूगोल अध्यापनासाठी असणाऱ्या विविध अध्यापन कार्यनिती स्पष्ट करा.

३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१०

अ) भूगोल खोलीचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) नकाशाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

अ) भूगोल विषयाचे समवाय शास्त्र विषयाशी कसे साधाल ?

ब) ज्ञानरचनावादानुसार भूगोलाचे पाठ टाचण कसे तयार कराल ?

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

८

अ) GIS आणि GPS तंत्राचे उपयोग.

ब) शेतीच्या प्रकाराविषयी माहिती लिहा.

क) भूगोल विषयात अलेक्झेंडर हम्बोल्टचे योगदान लिहा.

SLR-IG – 17

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Part – I)**

Day and Date : Friday, 7-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All** questions are **compulsory**.
3) Figures to the **right** side indicate **full** marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. A) Fill in the blanks : 4
- 1) The draft of NCF-2005 was prepared by _____
 - 2) Locke has divided knowledge into _____ types.
 - 3) According to _____ knowledge is an ability of applying information.
 - 4) What persons experiences in a setting is called _____
- B) Answer the following questions in **one** sentence : 3
- 1) Which is not the proper way of acquiring knowledge ?
 - 2) On which maxim of teaching is the inductive thinking based ?
 - 3) The word “logos” is related with which type of thinking process ?

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. A) रिकाम्या जागा भरा :

4

- 1) NCF-2005 चा मसूदा _____ ने तयार केला.
- 2) लॉकने ज्ञानाची विभागणी _____ प्रकारात केली.
- 3) _____ च्या मते ज्ञान ही माहितीचे उपयोजन करण्याची क्षमता आहे.
- 4) व्यक्ति विशिष्ट परिस्थितीत जे अनुभवते त्याला _____ म्हणतात.

B) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

3

- 1) ज्ञान प्राप्तीचा कोणता मार्ग योग्य नाही ?
- 2) उद्गामी विचार प्रक्रिया अध्यापनाच्या कोणत्या सूत्रावर आधारित आहे ?
- 3) लोगस हा शब्द कोणत्या प्रकारच्या विचार प्रक्रियेशी संबंधीत आहे ?

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Part – I)**

Day and Date : Friday, 7-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 28

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate full marks.**

2. Answer the following questions : 10
- 1) State the difference between knowledge and information. 5
- 2) Differentiate between curriculum and syllabus. 5
3. Answer the following questions (**any one**) : 10
- 1) Explain the process of curriculum construction.
- 2) What is meant by scientific method ? Explain the characteristics of scientific method.
4. Write short notes (**any two**) : 8
- 1) Contextual and textual knowledge.
- 2) Features of NCF 2005.
- 3) Curriculum assessment.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 10
- 1) ज्ञान आणि माहिती मधील फरक स्पष्ट करा. 5
- 2) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील फरक स्पष्ट करा. 5
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही **एक**) : 10
- 1) अभ्यासक्रम रचनेची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- 2) वैज्ञानिक पद्धती म्हणजे काय ? वैज्ञानिक पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
4. टीपा लिहा (कोणत्याही **दोन**) : 8
- 1) संदर्भिय व पाठ्यपुस्तकावर आधारित ज्ञान.
- 2) NCF 2005 ची वैशिष्ट्ये.
- 3) अभ्यासक्रम मूल्यनिर्धारण.

SLR-IG – 18

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018

PEDAGOGY OF MARATHI

Day and Date : Monday, 10-12-2018

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

३) प्रश्न क्र. १ हा अनिवार्य आहे, प्रश्न क्र. १ वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे उत्तरपत्रिकेतील पृष्ठ क्र. ३ वा पहिल्या १५ मिनिटांन लिहावीत.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

१. अ) रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहून वाक्य पुन्हा लिहा.

4

१) अभ्यासानुवर्ती उपक्रमांचा समावेश _____ मध्ये होतो.

२) शब्दकोडे हे _____ चे उदाहरण आहे.

३) कार्यात्मक व्याकरणालाच _____ चे व्याकरण म्हणतात.

४) विद्यार्थ्यांमधील दोष, उणिवा जाणून घेऊन त्यांचे निदान करून ज्या प्रमाणित शब्दांमध्ये चाचणी तयार केली जाते त्याला _____ असे म्हणतात.

P.T.O.

ब) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

3

१) आशय म्हणजे काय ?

२) प्रत्यक्ष अनुभव म्हणजे काय ?

३) परीक्षकांच्या मूल्यमापन पद्धतीत एकसूत्रता आणण्यासाठी कशाची मदत होते ?

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MARATHI

Day and Date : Monday, 10-12-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

10

१) ऑनलाईन परीक्षेचे स्वरूप सांगून तिचे फायदे तोटे सांगा.

२) 'मराठी भाषा शिक्षक मूल्यांची रुजवणूक करतो' हे विधान स्पष्ट करा.

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

10

१) घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजन करताना कोणकोणत्या बाबींचा समावेश करतात ते स्पष्ट करा.

किंवा

२) अभ्यासानुवर्ती उपक्रम कोणते ते सांगून कोणत्याही चार उपक्रमांचे आयोजन तुम्ही कसे कराल ते स्पष्ट करा.

४. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

8

१) चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष सांगा.

२) उपचारात्मक अध्यापनाची तत्त्वे सांगा.

३) ज्ञानरचनावादाचा मराठी अध्यापनात उपयोग कसा कराल.

SLR-IG – 19

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HINDI

Day and Date : Monday, 10-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

सूचना : प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य है। उसे पहले 15 मिनट में उत्तर पत्रिका के पृष्ठ क्रमांक 3 में लिखिए।

Duration : 15 Minutes

Marks : ७

१. अ) रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए।

४

१) रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए यह _____ प्रश्न प्रकार है।

२) अभ्यासक्रम या पाठ्यचर्या में निर्दिष्ट उद्दिष्टों की पूर्ति _____ द्वारा कुछ मात्रा में होती है।

३) कुल जीवन कौशल्य _____ है।

४) भाषा शब्द _____ धातू से बता है।

ब) एक वाक्य में जवाब दो।

३

१) निदानात्मक परीक्षा का अर्थ बताईए।

२) मूल्य की एक विशेषता बताईए।

३) हिंदी भाषा को राजभाषा का दर्जा कब दिया गया ?

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HINDI

Day and Date : Monday, 10-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

सूचना : सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

२. निम्न प्रश्न के जवाब लिखिए : १०
- १) हिंदी भाषा मंडल का स्वरूप स्पष्ट कीजिए । (५)
- २) हिंदी भाषा अध्यापन में वार्षिक नियोजन का महत्व स्पष्ट कीजिए । (५)
३. निम्न प्रश्न के जवाब लिखिए (कोई भी एक) : १०
- १) भाषा संरचना के विविध प्रकार और संरचना के विभिन्न लाभ स्पष्ट कीजिए । १०
- अथवा**
- २) हिंदी भाषा शिक्षक की जिम्मेदारियाँ बताकर उनके विशेष गुणों की चर्चा कीजिए । १०
४. संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए (केवल २) : ८
- अ) उपचारात्मक अध्यापन का महत्व । (४)
- ब) पाठ्यपुस्तक के आंतरिक गुण । (४)
- क) हिंदी दिवस मनाने की अपनी कार्य योजना । (४)

SLR-IG – 20

Seat No.	
----------	--

Set

P

B.Ed. – II (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
Pedagogy of a School Subject
PEDAGOGY OF ENGLISH

Day and Date : Monday, 10-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side number indicates marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. A) Fill in the blanks : 4
- 1) The 'What' aspect of _____ refers to content analysis.
 - 2) The term diagnosis is borrowed from _____.
 - 3) The aim of _____ research is to look for solution to the educational problems.
 - 4) /e/ is the example of _____.
- B) Answer in **one** sentence. 3
- 1) State the types of Intonation.
 - 2) What is an Annual Plan ?
 - 3) What is a Unit Test ?

Seat No.	
----------	--

B.Ed. – II (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
Pedagogy of a School Subject
PEDAGOGY OF ENGLISH

Day and Date : Monday, 10-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side number indicates marks.**

2. Answer the following questions : **10**
- A) State the essential qualities of English Teacher. **5**
- B) State the concept of Consonants. **5**
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is the need of Annual Plan ? Explain the various principles of Annual Plan. **10**
- 2) Describe the steps in the construction of Unit Test. **10**
4. Write short notes (**any two**) : **8**
- 1) Role of English Teacher in the classroom. **4**
- 2) Organs of Speech. **4**
- 3) English Teacher Organization. **4**
-

SLR-IG – 21

Seat
No.

--

Set

P

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MATHEMATICS

Day and Date : Monday, 10-12-2018

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Instruction : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15** minutes in Answer Book on Page No. 3.

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. A) Fill in the blanks :

4

- 1) There are _____ stages of teaching Geometry.
- 2) Polynomial is related with _____ branch of Mathematics.
- 3) Planning of Black board writing is essential in _____ planning.
- 4) In the Blue print _____ components are considered.

B) Answer the following questions in **one** sentence :

3

- 1) With which test Remedial teaching is related ?
- 2) Which method is used most for teaching Proofs of Geometrical theorems ?
- 3) State the full form of the abbreviation CCE.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. A) रिकाम्या जागा भरा :

4

- 1) भूमिती अध्यापनाचे _____ टप्पे आहेत.
- 2) बहुपदी हा घटक गणितातील _____ शाखेशी संबंधित आहे.
- 3) फलक लेखनाचे नियोजन _____ च्या नियोजनात आवश्यक आहे.
- 4) संविधान तक्त्यामध्ये एकूण _____ घटकांचा विचार होतो.

B) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

3

- 1) उपचारात्मक अध्यापन कोणत्या चाचणीशी संबंधित आहे ?
 - 2) भूमितीमधील प्रमेयाच्या सिद्धतांचे अध्यापन करण्यासाठी कोणती पद्धत अधिक वापरतात ?
 - 3) CCE चे विस्तार स्वरूप सांगा.
-

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF MATHEMATICS

Day and Date : Monday, 10-12-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

2. Answer the following questions : 10
- 1) Differentiate between Criterion reference test and Norm reference test. 5
 - 2) Explain how will you teach the unit Congruence of Triangle. 5
3. Answer the following questions (**any one**) : 10
- 1) What is meant by Unit Plan ? Explain various aspects of Unit Planning.
 - 2) What are the criterion of good text book of Mathematics ? Analyse critically the mathematics text book of Std. VIII.
4. Write short notes (**any two**) : 8
- 1) Differentiation between Curriculum and Syllabus.
 - 2) Concept of Assessment.
 - 3) Characteristics of Mathematics teacher.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 10
- 1) निकष संदर्भ चाचणी व प्रमाणके संदर्भ चाचणी मधील फरक स्पष्ट करा. 5
 - 2) त्रिकोणाची एकरूपता हा घटक तूम्ही कसा शिकवाल ते स्पष्ट करा. 5
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- 1) घटक नियोजन म्हणजे काय ? घटक नियोजनाची विविध अंगे स्पष्ट करा.
 - 2) चांगल्या गणित पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ? इ. 8 वी च्या गणित पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परिक्षण करा.
4. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) : 8
- 1) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यामधील फरक.
 - 2) मूल्यनिर्धारणाची संकल्पना.
 - 3) गणित शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये.
-

SLR-IG – 22

Seat No.	
-------------	--

Set

P

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018

PEDAGOGY OF URDU

Day and Date: Monday, 10-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

N.B. : All questions are compulsory.

4

1. الف. مندرجہ ذیل کی خانہ پُری کیجئے :

- (۱) منصوبہ بندی کی قسمیں _____ ہے۔
- (۲) معلم کے لئے خاص طور پر استعمال کی جانے والی _____ کتاب ہے۔
- (۳) نثر، نظم اور قواعد کا شمار _____ میں ہوتا ہے۔
- (۴) سیمینار، ورک شاپ اور کانفرنس میں حصہ لینے سے معلم کی _____ ترقی بھی ہوتی ہے۔

3

ب. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات ایک جملے میں لکھیے :

- (۱) سالانہ منصوبہ بندی میں کیلنڈر تعطیلات اور کس کا استعمال کیا جاتا ہے؟
- (۲) اُردو دن کب منایا جاتا ہے؟
- (۳) نصاب میں S.C. F. کا شمار کونسے سال میں کیا گیا ہے؟

P.T.O.

10

2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجئے :

(الف) اُردو ٹیچر اسوسی ایشن کی اہمیت بیان کیجئے۔

(ب) N.C.F. 2005 پر روشنی ڈالیے۔

10

3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجئے (کوئی ایک) :

(۱) پیمائش قدر اور C.C.E. سے کیا مراد ہے تفصیل سے لکھیے۔

(۲) مختلف اسباق کی منصوبہ بندی کس طرح سے کریں گے؟

8

4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجئے (کوئی دو) :

(۱) اُردو درسی کتاب کا معیار کن اجزاء پر منحصر ہے؟

(۲) مستند خاکہ کس طرح تیار کریں گے؟

(۳) اُردو معلم کے مختلف اوصاف بتائیے؟

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Wednesday, 12-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N.B. :** 1) *All questions are compulsory.*
2) *Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. A) Fill in the blanks :

4

- 1) Achievement tests are traced on _____
- 2) The part of subject which is taught in specific standard is known as _____
- 3) _____ is essential to avoid subjectivity during evaluation.
- 4) $2\text{H}_2 + \text{O}_2 \rightarrow 2\text{H}_2\text{O}$ is example of _____ kind of chemical reaction.

B) Answer in **one** sentence :

3

- 1) In which planning we have to think about whole curriculum ?
- 2) Which factors are considered while preparing unit plan ?
- 3) Which factors should be considered while doing content-analysis ?

मराठी रूपांतर

1. A) रिकाम्या जागा भरा :

4

- 1) संपादनूक चाचण्या _____ वर भर देतात.
- 2) विशिष्ट इयत्तेत शिकविला जाणारा विषयाचा भाग म्हणजे _____ होय.
- 3) मूल्यमापन करताना व्यक्तिनिष्ठता टालण्यासाठी _____ ची आवश्यकता असते.
- 4) $2H_2 + O_2 \rightarrow 2H_2O$ हे _____ रासायनिक अभिक्रियेचे उदाहरण आहे.

B) एका वाक्यात उत्तर लिहा :

3

- 1) कोणत्या नियोजनामध्ये संपूर्ण अभ्यासक्रमाचा समावेश करावा लागतो ?
 - 2) घटक नियोजन करताना कोणत्या बाबी विचारात घेतल्या जातात ?
 - 3) आशय विश्लेषण करताना कोणत्या बाबींचा विचार करावा लागतो ?
- _____

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GENERAL SCIENCE**

Day and Date : Wednesday, 12-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

N.B. : All questions are compulsory.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- A) What learning experiences will you provide in the teaching of 'classification of plants' to the 9th class ?
 - B) Explain steps involved in the preparation of unit-test.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What are the criteria of a good text-book of science ? In the light of these criteria write down the critical analysis of any text-book of science for standard VIIIth or IXth.
 - 2) What are the necessary good qualities of science teacher ? What are the way of achieving professional development of science teacher ?
4. Write short notes (**any two**) : **8**
- 1) Principles of curriculum construction
 - 2) Unit planning
 - 3) Diagnostic test.

मराठी रूपांतर

2. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- A) वनस्पतींचे वर्गीकरण हा आशय इयत्ता ९ वीस शिकवतात कोणते अध्ययन अनुभव घ्याल ?
- B) घटक चाचणी तयार करण्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
3. पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) शास्त्राच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ? या निकषाद्वारे इयत्ता ८ वी किंवा ९ वी च्या शास्त्र पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण लिहा.
- 2) चांगल्या शास्त्र शिक्षकाला आवश्यक असणारे गुण कोणते ? शास्त्र शिक्षकाचा व्यावसायिक विकास साधण्याचे मार्ग कोणते ?
4. टीपा लिहा (कोणतेही २) : 8
- 1) अभ्यासक्रम रचनेची तत्त्वे
- 2) घटक नियोजन
- 3) नैदानिक चाचणी
-

SLR-IG – 25

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HISTORY

Day and Date : Wednesday, 12-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. A) Fill in the blanks :

4

- 1) _____ is known as the “Father of Indian Renaissance.”
- 2) Diagnostic tests are used for _____
- 3) In _____ plan weightage to content, objectives and types of questions are used in three dimensions.
- 4) Information of the numbers, chapter numbers in the text book can be obtained from the _____

B) Answer in **one** sentence :

3

- 1) What is meant by content cum methodology ?
- 2) What is meant by remedial teaching ?
- 3) Who was the Chairman of Draft Committee the Constitution of India ?

मराठी रूपांतर

१. अ) रिकाम्या जागा भरा.

4

- १) _____ यांना भारतीय प्रबोधनाचे अग्रदूत म्हणतात.
- २) नेदानिक कसोट्यांचा उपयोग _____ साठी केला जातो.
- ३) आशय, उद्दिष्टे, प्रश्न प्रकारानुसार भारांश या तीन मितींचा विचार _____ नियोजनात होतो.

P.T.O.

४) पाठ्यपुस्तकातील प्रकरणांच्या पृष्ठकांची व पाठक्रमांकांची माहिती _____ द्वारे मिळते.

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

3

- १) आशयायुक्त अध्यापन पद्धती म्हणजे काय ?
 - २) उपचारात्मक अध्यापन म्हणजे काय ?
 - ३) भारतीय राज्यघटनेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष कोण होते ?
-

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF HISTORY**

Day and Date : Wednesday, 12-12-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicate full marks.*

2. Answer the following questions : 10
- 1) Explain the importance of achievement test in history teaching. 5
- 2) Explain the importance of 'Blue-Print' in the unit test. 5
3. Answer the following questions (**any one**) : 10
- 1) What are the principles of history curriculum designing ? Explain criteria of the good textbook of history. 10
- 2) Explain the role of history teacher organization in creating the professional growth among history teachers. 10
4. Write short notes (**any two**) : 8
- 1) Criterion reference test. 4
- 2) Continuous and comprehensive evaluation in history subject. 4
- 3) Importance of the unit plan. 4

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १०
- १) इतिहास अध्यापनात प्राविण्य चाचणीचे महत्व स्पष्ट करा. ५
- २) संविधान तक्त्याचे घटक चाचणीतील महत्व स्पष्ट करा. ५

Set P

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) १०
- १) इतिहास अभ्यासक्रम रचनेची तत्वे कोणती ? इतिहासाच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष कोणते ? १०
- २) इतिहास शिक्षक संघटनेची इतिहास शिक्षकात व्यावसायिक विकास करण्यातील भूमिका स्पष्ट करा. १०
४. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) निकष संदर्भीय चाचणी. ४
- २) इतिहास विषयातील सातत्यपूर्ण व सर्वकष मूल्यमापन. ४
- ३) घटक नियोजनाचे महत्व. ४
-

SLR-IG – 26

Seat No.	
-------------	--

Set

P

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY

Day and Date : Wednesday, 12-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) Q. No. **one** is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. **3**.
- 2) **All** questions are **compulsory**.
- 3) Figures to the **right** indicate marks.

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. A) Fill in the blanks :

4

- 1) When we prepare annual plan of geography we need two years calendar and _____ list of two year are most important.
- 2) A _____ of a subject is made up of words which are arranged in a specific order.
- 3) An _____ at the bottom of a map can be referred for conventional signs and symbols.
- 4) India is located in both in northern and _____ hemispheres.

B) Answer in **one** sentence :

3

- 1) Which are the three weightages factor in the preparation of blue print for unit test ?
- 2) What is the most important use of diagnostic test ?
- 3) Which is the activity done for students first hand observation and information in geography ?

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. अ) रिकाम्या जागा भरा.

४

- १) ज्यावेळी आपण वार्षिक नियोजन करतो त्यावेळी भूगोल वार्षिक नियोजनासाठी आपणास दोन वर्षांच्या दिनदर्शिका व दोन वर्षांच्या _____ यादी असणे महत्त्वाचे आहे.
- २) एका विशिष्ट शब्द मांडणी द्वारे विषयाची जी मांडणी केली जाते त्यास विषयाची _____ म्हणतात.
- ३) नकाशाच्या खालच्या बाजूला सांकेतिक खुणा व सांकेतिक चिन्हांची जी मांडणी संदर्भ म्हणून दिलेली असते त्यास _____ म्हणतात.
- ४) भारताचे स्थान उत्तर गोलार्ध व _____ गोलार्ध या दोन्ही गोलार्धात आहे.

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या.

३

- १) घटक चाचणी साठीच्या संविधान तक्त्या साठी कोणत्या तीन भारांश घटकांचा विचार केला जातो ?
- २) नैदानिक चाचणीचा सर्वात महत्त्वाचा उपयोग कोणता ?
- ३) भूगोलाच्या विद्यार्थाना प्रथम हस्त (first hand) निरीक्षण व माहिती मिळविण्याची संधी देण्याची कृती (activity) कोणती ?

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	----------

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination, 2018
PEDAGOGY OF GEOGRAPHY**

Day and Date : Wednesday, 12-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate marks.**

2. Answer the following question : **10**
- A) State the importance of title, scale and direction as a elements of map. **5**
- B) Explain the concept of content analysis with example. **5**
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Critically analyse the 8th or 9th text book of geography. **10**
- 2) State the need and importance of unit plan and prepare three dimension blue print with their charts for unit test for one unit. **10**
4. Write short notes (**any two**) : **8**
- 1) What is the role of diagnostic test in teaching geography ?
- 2) What is the concept of assessment and how will you use in geography subject ?
- 3) Explain the four essential qualities of geography teacher.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. १०
- अ) नकाशाची अंगे म्हणून शीर्षक, प्रमाण व दिशा या घटकाचे महत्त्व सांगा. ५
- ब) आशय विश्लेषणाची संकल्पना उदाहरणासह स्पष्ट करा. ५
३. खालील प्रश्नाची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०
- १) भूगोलाच्या इयत्ता ८ वी किंवा ९ वी च्या पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा. १०
- २) घटक नियोजनाची गरज व महत्त्व सांगून एक घटकावर घटक चाचणी करण्यासाठी त्याच्या इतर तकत्या सह त्रिमितीय संविधान तकत्या तयार करा. १०
४. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) नैदानिक चाचणीची भूगोल अध्यापनातील भूमिका स्पष्ट करा.
- २) मूल्यनिर्धारणाची संकल्पना सांगून त्याचा भूगोल विषयात काय उपयोग आहे ?
- ३) भूगोल शिक्षकाची चार गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	----------

**B.Ed. (Part – II) (Sem. – IV) (CBCS) Examination, 2018
GENDER, SCHOOL AND SOCIETY**

Day and Date : Saturday, 8-12-2018

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

N.B. : Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct answer :

7

- 1) _____ prohibits the request, payment or acceptance of dowry.
 - a) Dowry Prohibition Act, 1961
 - b) Dowry Prohibition Act, 1971
 - c) Dowry Prohibition Act, 1981
 - d) Dowry Prohibition Act, 1991
- 2) Sexual Harassment of Women at Work Place Act, 2013 help to _____.
 - a) Prevention
 - b) Prevention and Prohibition
 - c) Redressal
 - d) Create conducive environment
- 3) _____ making women aware of their rights and developing a confidence in them.
 - a) Social women empowerment
 - b) Educational women empowerment
 - c) Economic women empowerment
 - d) Political women empowerment
- 4) Feminism means _____.
 - a) To aware about women rights
 - b) To develop skills and competency among women
 - c) Transforming society
 - d) Political defence
- 5) _____ is main reason for sexual harassment.
 - a) Physical difference between men and women
 - b) Comparison between men and women
 - c) Weakness of physical strength of women
 - d) Attitude of men

- 6) _____ are socially constructed beliefs about men and women.
 a) Gender stereotypes b) Gender bias
 c) Gender equality d) Gender inequality
- 7) Men and women should have equal rights and responsibilities mean.
 a) Gender bias b) Gender identities
 c) Gender stereotypes d) Gender inequality

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) हुंड्याची विनंती, हुंडा देणे अथवा घेणे यांस _____ अंतर्गत मनाई आहे.
 a) हुंडा प्रतिबंध कायदा, 1961 b) हुंडा प्रतिबंध कायदा, 1971
 c) हुंडा प्रतिबंध कायदा, 1981 d) हुंडा प्रतिबंध कायदा, 1991
- 2) कार्यक्षेत्राच्या ठिकाणी लैंगिक छळ प्रतिबंध कायदा 2013 मुळे _____ स मदत होते.
 a) प्रतिबंध b) प्रतिबंध व मनाई
 c) तक्रार निवारण d) हितकारक वातावरण निर्मिती
- 3) महिलांमध्ये हक्काबाबत जागरूकता व आत्मविश्वास _____ मुळे निर्माण होतो.
 a) सामाजिक स्त्री सक्षमीकरण b) शैक्षणिक स्त्री सक्षमीकरण
 c) अर्थिक स्त्री सक्षमीकरण d) राजकीय स्त्री सक्षमीकरण
- 4) स्त्रीवाद म्हणजे _____
 a) स्त्रियांच्या हक्काविषयी जागरूकता b) स्त्रियांमध्ये कौशल्ये व क्षमता विकसित करणे
 c) समाजाचे परिवर्तन d) राजकीय संरक्षण
- 5) लैंगिक छळाचे _____ हे प्रमुख कारण आहे.
 a) स्त्री व पुरुषांमधील शारीरिक भेद b) स्त्री व पुरुषांमध्ये तुलना
 c) स्त्रियांमधील शारीरिक ताकदीचा अभाव d) पुरुषी मानसिकता
- 6) स्त्री व पुरुषांच्या संबंधी समाजनिर्मित विश्वास ही _____ आहे.
 a) लिंग रुढीबद्धता b) लिंग भेद
 c) लिंग समानता d) लिंग असमानता
- 7) स्त्री व पुरुषांना समान हक्क व जबाबदाऱ्या असणे म्हणजे _____ होय.
 a) लिंग भेद b) लिंग भाव
 c) लिंग रुढीबद्धता d) लिंग असमानता

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part – II) (Sem. – IV) (CBCS) Examination, 2018
GENDER, SCHOOL AND SOCIETY

Day and Date : Saturday, 8-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

N.B. : All questions are compulsory.

2. What is women empowerment ? Write the need and its importance in women empowerment. 10

OR

Write about the changing status of women in society with respect to educational, political and economical empowerment. 10

3. a) Write about the articles in Indian Constitution related to gender equality. 5
b) Write about role of parent to inculcate gender equality. 5

OR

- a) Write about role of school curriculum to develop gender identities and socialization. 5
b) What is gender inequality ? Write its reasons. 5

4. Answer **any two** questions of the following : 8

- 1) How the life skills are useful to develop gender equality ?
- 2) What is the institutional mechanism for redressing sexual harassment related to abuse ?
- 3) Write about schooling of girls.

मराठी रूपांतर

2. महिला सक्षमीकरण म्हणजे काय ? महिला सक्षमीकरणाची गरज व त्याचे महत्त्व लिहा. **10**
- किंवा**
- शैक्षणिक, राजकीय आणि अर्थिक सबलीकरणामुळे स्त्रियांची सद्यस्थिती लिहा. **10**
3. अ) लिंग समानतेवर आधारित भारतीय संविधानातील कलमे लिहा. **5**
- ब) लिंग समानता विकसनासाठी पालकांची भूमिका लिहा. **5**
- किंवा**
- अ) लिंग समभाव व सामाजिकीकरण विकसित होण्यासाठी शालेय अभ्यासक्रमाची भूमिका लिहा. **5**
- ब) लिंग असमानता म्हणजे काय ? लिंग असमानतेची कारणे लिहा. **5**
4. खालील प्रश्नांपैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : **8**
- 1) लिंग समानता निर्माण करण्यासाठी नविन कौशल्ये कशी उपयुक्त ठरतात ?
 - 2) लैंगिक छळाशी संबंधित तक्रार निवारणासाठी संस्थात्मक यंत्रणे विषयी माहिती लिहा.
 - 3) मुलींच्या शाळाकरणाविषयी माहिती लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. – II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
KNOWLEDGE & CURRICULUM (Part – II)

Day and Date : Tuesday, 11-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

(7×1=7)

- 1) "Curriculum is a tool of presenting directly educational expectations", is stated by
a) Edward Krug b) Remmers c) Manroe d) Caswell
- 2) _____ means active information.
a) Information b) Knowledge c) Skill d) Belief
- 3) Skill oriented and research based education in curriculum is advocated by
a) Swami Vivekanand b) M. Gandhiji
c) J. Krishnamurthi d) Rabindranath Tagore
- 4) The professional development of teacher is achieved through
a) Textbook b) Children's Literature
c) Curriculum d) Teacher's Handbook
- 5) 'Go to Nature' the system of education is stated by
a) N. B. Mukherjee b) Dr. Radhakrishnan
c) M. Gandhi d) Rabindranath Tagore
- 6) The following _____ is not the type of teaching.
a) Instruction b) Indoctrination
c) Skill d) Conditioning
- 7) The more emphasis on individual development is of _____ in the following.
a) Syllabus b) Curriculum
c) Curriculum framework d) All above

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

७

- १) 'अभ्यासक्रम म्हणजे शैक्षणिक अपेक्षा प्रत्यक्षात उतरविण्याचे साधन' असे मत _____ यांनी मांडले
 अ) एडवर्ड क्रुग
 क) मनो
 ब) रेमर्स
 ड) कॅसवेल
- २) पुढीलपैकी _____ म्हणजे कृतीशील माहिती होय.
 अ) माहिती
 क) कौशल्य
 ब) ज्ञान
 ड) विश्वास
- ३) अभ्यासक्रमात कौशल्याधिष्ठीत व संशोधनात्मक शिक्षणाचा पुरस्कार _____ यांनी केला आहे.
 अ) स्वामी विवेकानंद
 क) जे. कृष्णमुर्ती
 ब) म. गांधीजी
 ड) रविंद्रनाथ टागोर
- ४) शिक्षकाचा व्यावसायिक विकास _____ मधून साध्य होतो.
 अ) पाठ्यपुस्तक
 क) अभ्यासक्रम
 ब) बालसाहित्य
 ड) शिक्षक हस्तपुस्तिका
- ५) 'निसर्गाकडे चला' या शिक्षणपद्धतीचा पुरस्कार _____ यांनी केला.
 अ) एन. बी. मुखर्जी
 क) म. गांधी
 ब) डॉ. राधाकृष्णन
 ड) रविंद्रनाथ टागोर
- ६) पुढीलपैकी _____ हा अध्यापनाचा प्रकार नाही.
 अ) अनुदेशन
 क) कौशल्य
 ब) संस्करण
 ड) अभिसंधान
- ७) पुढीलपैकी _____ चा भर हा व्यक्ति विकासावर अधिक असतो.
 अ) पाठ्यक्रम
 क) अभ्यासक्रम आराखडा
 ब) अभ्यासक्रम
 ड) वरील सर्व

Seat No.	
----------	--

B.Ed. – II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
KNOWLEDGE & CURRICULUM (Part – II)

Day and Date : Tuesday, 11-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

1) What is Nationalism ? Explain the interrelationship of universalism and secularism with education.

OR

2) State the principles of curriculum construction and explain the reflections of principles of curriculum construction in textbooks and reference books.

3. Answer the following questions in brief :

a) Explain the epistemological basis of education explained by M.K. Gandhiji. **5**

b) Explain the difference between 'Knowledge' and 'Information'. **5**

OR

a) Explain the importance of childrens literature. **5**

b) Explain the interrelationship of Nationalism and Education. **5**

4. Answer the following questions (**any two**) : **8**

1) Write the aims and objectives at democratic education.

2) Explain the difference between 'reason' and 'belief'.

3) Explain the characteristics of curriculum.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक): १०
- १) राष्ट्रीयत्व म्हणजे काय ते सांगून विश्वात्मकता आणि धर्मनिरपेक्षता यातील शिक्षणविषयक आंतरसंबंध विषद करा.
- किंवा**
- २) अभ्यासक्रम रचनेची तत्त्वे सांगून त्यांचे पाठ्यपुस्तके व संदर्भ पुस्तके यातील प्रतिबिंब स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- अ) महात्मा गांधीजी यांची शिक्षणविषयक ज्ञानमिमांसा स्पष्ट करा. ५
- ब) 'ज्ञान' आणि 'माहिती' यातील फरक स्पष्ट करा. ५
- किंवा**
- अ) बालसाहित्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. ५
- ब) राष्ट्रीय व शिक्षण यातील संबंध स्पष्ट करा. ५
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) लोकशाही शिक्षणाची ध्येये व उद्दिष्टे लिहा.
- २) 'विवेकबुद्धी' आणि 'विश्वास' यातील फरक स्पष्ट करा.
- ३) अभ्यासक्रमाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
CREATING AN INCLUSIVE SCHOOL

Day and Date : Thursday, 13-12-2018

Max. Marks : 35

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

- Instructions :** 1) *Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book Page No. 3.*
2) *All questions are compulsory.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative.

7

- 1) The principles for inclusive education are
 - a) Teaching all students
 - b) Promoting social justices
 - c) Choosing appropriate materials
 - d) Above all
- 2) _____ is not the main challenge before inclusive school.
 - a) Inadequate education facilities
 - b) Poor teacher training
 - c) Poor government policy
 - d) Evaluation technique
- 3) To include the child in normal school is the _____ of special need children.
 - a) Human Right
 - b) Common Right
 - c) Duty
 - d) None of these
- 4) The major barrier of inclusive education is
 - a) Attitudinal barrier
 - b) Physical barrier
 - c) Untrained teacher
 - d) Educational barrier
- 5) Children behaviours systematic recording method is
 - a) Observation
 - b) Interview
 - c) Checklist
 - d) Psychological test
- 6) The role of the teachers in inclusive education are
 - a) Guide
 - b) Counsellor
 - c) Researcher
 - d) Above all
- 7) United Nation has declared convention on the rights of the child in _____ year.
 - a) 1990
 - b) 1989
 - c) 1937
 - d) 2010

मराठी रूपांतर

सूचना : सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

1. योग्य पर्याय निवडून लिहा.

7

- 1) सर्वसमावेशक शिक्षणाची तत्वे _____ आहेत.
 - अ) सर्व विद्यार्थ्यांना अध्यापन
 - ब) सामाजिक न्यायाला प्रोत्साहन
 - क) योग्य साधनाची निवड
 - ड) वरील सर्व
- 2) सर्वसमावेशक शाळेसंदर्भात _____ हे प्रमुख आव्हान नाही.
 - अ) अपुऱ्या शाळेय भौतिक सुविधा
 - ब) कमकुवत शिक्षक प्रशिक्षण
 - क) कमकुवत शासकीय धोरण
 - ड) मूल्यमापन तंत्र
- 3) विशेष गरजा असणाऱ्या बालकांचा समावेश सामान्य शिक्षणात करणे हा _____ आहे.
 - अ) मानवी हक्क
 - ब) सामान्य हक्क
 - क) कर्तव्य
 - ड) यापैकी नाही
- 4) _____ हा सर्वसमावेश शिक्षणातील प्रमुख अडथळा आहे.
 - अ) दृष्टिकोनात्मक अडथळा
 - ब) शारीरिक अडथळा
 - क) अप्रशिक्षित शिक्षक
 - ड) शैक्षणिक अडथळा
- 5) मुलाच्या वर्तनाची पद्धतशीर नोंद करण्याची पद्धत म्हणजे _____ होय.
 - अ) निरीक्षण
 - ब) मुलाखत
 - क) पदनिश्चयन तंत्र
 - ड) मानसशास्त्रीय चाचणी
- 6) सर्वसमावेशक शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका _____ आहेत.
 - अ) मार्गदर्शक
 - ब) समुपदेशक
 - क) संशोधक
 - ड) वरील सर्व
- 7) संयुक्त राष्ट्र संघाने बालहक्काचा मसुदा _____ साली जाहीर केला.
 - अ) १९९०
 - ब) १९८९
 - क) १९३७
 - ड) २०१०

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
CREATING AN INCLUSIVE SCHOOL**

Day and Date : Thursday, 13-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Marks : 28

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

1) What is meant by challenging behaviour ? Suggest the activities for challenging behaviour turn into positive behaviour in inclusive education.

OR

2) Explain the concept of inclusive education and state the benefits of inclusive school.

3. Answer the following questions in brief :

1) How you will do guidance and counselling to the student in inclusive education ? **5**

2) Explain the structure of inclusive classroom. **5**

OR

1) Explain the role of teacher in inclusive education. **5**

2) Explain the recommendations of RTE-2009 for inclusive education. **5**

4. Write short notes (**any two**) : **8**

1) Classification on disable student.

2) Classroom management of inclusive education.

3) Evaluation methods for special need student in inclusive school.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) आव्हानात्मक वर्तन म्हणजे काय ? सर्वसमावेशक शिक्षणातील आव्हानात्मक वर्तन सकारात्मक वर्तनात बदलण्यासाठी उपक्रम सुचवा.
- किंवा**
- 2) सर्वसमावेशक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करून सर्वसमावेशक शाळेचे फायदे सांगा.
3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- 1) तुम्ही सर्वसमावेशक शिक्षणासाठी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन आणि समुपदेशन कसे कराल ? 5
 - 2) सर्वसमावेशक वर्गखोलीची रचना स्पष्ट करा. 5
- किंवा**
- 1) सर्वसमावेशक शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. 5
 - 2) सर्वसमावेशक शिक्षणासाठी शिक्षण हक्क कायद्याचे (२००९) च्या शिफारशी स्पष्ट करा. 5
4. टीपा लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- 1) अक्षम विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण.
 - 2) सर्वसमावेशक शिक्षणातील वर्ग व्यवस्थापन.
 - 3) सर्वसमावेशक शाळांमधील विशेष गरजा असणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी मूल्यमापन पद्धती.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. – II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATIONAL MANAGEMENT

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

- Instructions :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side number indicates marks.**
3) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

(7×1=7)

- 1) The main aspect in School Administration is
a) Student b) Headmaster c) Teacher d) Parents
- 2) Educational Management includes the aspects of
a) Physical Resources b) Human Resources
c) Both a and b d) None of the above
- 3) There are _____ approaches of Educational Management.
a) four b) six c) eight d) ten
- 4) The rules of school approval are stated in Chapter No. _____ of Secondary School Code.
a) 01 b) 02 c) 03 d) 04
- 5) Library is the example of _____ facility of school.
a) Administrative b) Physical
c) Human d) None of the above
- 6) The role of teacher in classroom management is of
a) Effective teacher b) Manager
c) Counselor d) Above all
- 7) The planning of Annual Work should be prepared at the _____ of the academic year.
a) Beginning b) End
c) Middle d) Term end

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

७

- १) शालेय प्रशासनातील _____ हा मुख्य घटक आहे.
अ) विद्यार्थी ब) मुख्याध्यापक
क) शिक्षक ड) पालक
- २) शैक्षणिक व्यवस्थापनात _____ घटकाचा समावेश आहे.
अ) भौतिक साधनसंपत्ती ब) मानवी साधनसंपत्ती
क) अ आणि ब दोन्ही ड) वरीलपैकी नाही
- ३) शैक्षणिक व्यवस्थापनाचे _____ उपागम आहेत.
अ) चार ब) सहा
क) आठ ड) दहा
- ४) माध्यमिक शाळा संहितेच्या क्रमांक _____ प्रकरणामध्ये शाळा मान्यतेचे नियम सांगितले आहेत.
अ) ०१ ब) ०२
क) ०३ ड) ०४
- ५) ग्रंथालय हे शाळेच्या _____ सुविधाचे उदाहरण आहे.
अ) प्रशासकीय ब) भौतिक
क) मानवी ड) वरीलपैकी नाही
- ६) वर्गव्यवस्थापनात शिक्षकाची भूमिका _____ ची आहे.
अ) प्रभावी अध्यापक ब) व्यवस्थापक
क) समुपदेशक ड) वरील सर्व
- ७) वार्षिक कामाचे नियोजन शैक्षणिक वर्षाच्या _____ तयार करायला हवे.
अ) सुरुवातीला ब) शेवटी
क) मध्य ड) सत्र शेवटी

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. – II (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATIONAL MANAGEMENT**

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 28

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side number indicates marks.**

2. Answer the following questions.

A) Explain the concept and problems of classroom management. **10**

OR

B) Explain the Physical Facilities of school. **10**

3. Answer the following questions.

10

1) Explain the concept of Educational Management. **5**

2) Explain the elements of Management. **5**

OR

1) State the role of Headmaster. **5**

2) Explain the concept of Secondary School Code. **5**

4. Write short notes **(any two)** :

8

1) Process of Institutional Planning. **4**

2) Types of time-table. **4**

3) Involvements of staff in the Management of Secondary School. **4**

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : १०
- अ) वर्गव्यवस्थापनाची संकल्पना आणि समस्या स्पष्ट करा. १०
- किंवा**
- ब) शाळेच्या भौतिक सुविधा स्पष्ट करा. १०
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : १०
- १) शैक्षणिक व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करा. ५
- २) व्यवस्थापनाचे घटक स्पष्ट करा. ५
- किंवा**
- १) मुख्याध्यापकाची भूमिका विशद करा. ५
- २) माध्यमिक शाळा संहिता संकल्पना स्पष्ट करा. ५
४. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही दोन) : ८
- १) संस्थात्मक नियोजनाची प्रक्रिया ४
- २) वेळापत्रकाचे प्रकार ४
- ३) माध्यमिक शाळेच्या व्यवस्थापनात कर्मचाऱ्यांचा सहभाग ४

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
VALUE EDUCATION

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

- N.B. :*** 1) Q. No. 1 is ***compulsory***. It should be solved in ***first 15 minutes*** in Answer Book on Page No. 3.
2) Figures to ***right side*** indicate ***marks***.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) The source of values is
 - a) Family
 - b) Education
 - c) Society
 - d) Above all
- 2) The nature of values is
 - a) Inductive
 - b) Deductive
 - c) Unnatural
 - d) Artificial
- 3) _____ is a social value.
 - a) Patriotism
 - b) Modesty
 - c) Punctuality
 - d) Scientific Attitude
- 4) Dignity of Labour is a _____ value.
 - a) Personal
 - b) Social
 - c) National
 - d) International
- 5) Character is the example of
 - a) Spiritual value
 - b) Scientific value
 - c) Moral value
 - d) Cultural value
- 6) _____ is developed through National Values.
 - a) World Health
 - b) Patriotism
 - c) World Peace
 - d) International understanding
- 7) Love to Nature is the example of
 - a) Material value
 - b) Cultural value
 - c) Environmental value
 - d) Aesthetic value

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) मूल्यांचे स्रोत _____ आहे.
 अ) कुटुंब ब) शिक्षण क) समाज ड) वरील सर्व
- 2) मूल्यांचे स्वरूप _____ आहे.
 अ) उद्गामी ब) अवगामी क) अनैसर्गिक ड) कृत्रिम
- 3) _____ हे सामाजिक मूल्य आहे.
 अ) देशभक्ती ब) सौजन्यशीलता क) वक्तशीरपणा ड) वैज्ञानिक दृष्टिकोन
- 4) श्रमप्रतिष्ठा हे _____ मूल्य आहे.
 अ) वैयक्तिक ब) सामाजिक क) राष्ट्रीय ड) आंतरराष्ट्रीय
- 5) चारित्र्य हे _____ चे उदाहरण आहे.
 अ) अध्यात्मिक मूल्य ब) वैज्ञानिक मूल्य
 क) नैतिक मूल्य ड) सांस्कृतिक मूल्य
- 6) राष्ट्रीय मूल्याद्वारे _____ विकसित करता येते.
 अ) जागतिक आरोग्य ब) देशभक्ती
 क) जागतिक शांतता ड) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य
- 7) निसर्ग प्रेम हे _____ चे उदाहरण आहे.
 अ) भौतिक मूल्य ब) सांस्कृतिक मूल्य
 क) पर्यावरणविषयक मूल्य ड) सौंदर्य विषयक मूल्य

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
VALUE EDUCATION**

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 28

***N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to right side indicate marks.***

2. Answer the following question : **10**

Explain the process of Value Education.

OR

Suggest activities for the inculcation of social and moral values.

3. Answer the following questions in brief : **10**

a) State the importance of values in life.

b) Explain the sources of values.

OR

a) Explain the role of Parents in Value Education.

b) Suggest activities for environmental values of parents.

4. Answer in brief (**any two**) : **8**

a) State the nature of values.

b) Explain the need of Value Education in Secondary School Curriculum.

c) Explain the ways to overcome value conflicts.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

10

मूल्य शिक्षणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

अथवा

सामाजिक आणि नैतिक मूल्ये रूजविण्यासाठी उपक्रम सुचवा.

3. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

10

अ) जीवनातील मूल्यांचे महत्व विशद करा.

ब) मूल्यांचे स्रोत स्पष्ट करा.

अथवा

अ) मूल्य शिक्षणात पालकांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) पालकांना पर्यावरण विषयक मूल्यांसाठी उपक्रम सुचवा.

4. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

8

अ) मूल्यांचे स्वरूप विशद करा.

ब) माध्यमिक शालेय अभ्यासक्रमात मूल्य शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.

क) मूल्य संघर्षावर मात करण्याचे मार्ग स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set

P

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
GUIDANCE AND COUNSELLING**

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

Instruction : Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose correct answer.

7

- 1) Children with high I.Q. and mental abilities are called
 - a) Gifted
 - b) Active
 - c) Mentally
 - d) Disability
- 2) The _____ is a characteristics of a good aptitude test.
 - a) Communication
 - b) Non-clarity
 - c) Validity
 - d) Effectiveness
- 3) Counselee should speak
 - a) Not express
 - b) Frankly
 - c) Fast
 - d) Rapidly
- 4) Remedial teaching is related to
 - a) Interest test
 - b) Achievement test
 - c) Aptitude test
 - d) Diagnostic test
- 5) If your student seeks help from you than
 - a) You should listen sympathically
 - b) You should never entertain
 - c) Your work is academic only
 - d) You send towards the principal
- 6) "Guidance is a process of dynamic interpersonal relationship designed to influence the attitudes and subsequent behaviour of a person". This definition is by
 - a) Good
 - b) Brewer
 - c) Ruth
 - d) Smith
- 7) There are total _____ types of counselling.
 - a) Four
 - b) Five
 - c) Two
 - d) Three

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा.

7

- 1) उच्च I.Q. आणि मानसिक क्षमता असणाऱ्या मुलांना _____ असे म्हटले जाते.

अ) प्रतिभाशाली	ब) सक्रिय
क) मानसिक अक्षमता	ड) शारीरिक अक्षमता
- 2) चांगल्या अभियोग्यता चाचणीचे _____ वैशिष्ट्ये आहे.

अ) संप्रेषण	ब) अस्पष्टता
क) वैधता	ड) परिणामकारकता
- 3) समुपदेशकाचे बोलणे _____ पाहिजे.

अ) अव्यक्त	ब) स्पष्ट
क) गतिमान	ड) वेगवान
- 4) उपचारात्मक पद्धती _____ शी संबंधित आहे.

अ) अभिरुचि कसोटी	ब) प्राविण्य कसोटी
क) अभियोग्यता कसोटी	ड) नैदानिक कसोटी
- 5) तुमच्या विद्यार्थ्यांने तुमची मदत मागितली तर

अ) त्याचे सहानुभूतीपूर्वक ऐकून घ्यावे	ब) त्याला थारा देऊ नये
क) तुमचे फक्त शैक्षणिक काम असते	ड) त्याला प्राचार्यांकडे पाठवावे
- 6) व्यक्तीची अभिवृत्ती व त्यानुसार होणारे वर्तन यावर प्रभाव पाडणारी गतिमान परस्पर संबंधीची प्रक्रिया म्हणजे मार्गदर्शन होय ही व्याख्या _____ यांची आहे.

अ) गुड	ब) ब्रिवर	क) रूथ	ड) स्मिथ
--------	-----------	--------	----------
- 7) समुपदेशनाचे एकूण _____ प्रकार आहेत.

अ) चार	ब) पाच	क) दोन	ड) तीन
--------	--------	--------	--------

Seat No.	
----------	--

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
GUIDANCE AND COUNSELLING**

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 28

2. Answer the following question (**any one**) : **10**

State the concept of guidance. Explain the importance of guidance for secondary school students.

OR

Write the definitions of counselling. "Counselling is necessary for solving the personal problems". Explain with examples.

3. Give the answer **any two** : **10**

- 1) Write the difference between guidance and counselling with examples.
- 2) Write the educational factors of counselling.
- 3) "Good counselor has role of listener. Justify it.

4. Write short note (**any two**) : **8**

- 1) Problems of special children.
- 2) Directive and non-directive counselling.
- 3) Role of teacher in guidance.

2. खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : 10
मार्गदर्शनाची संकल्पना सांगून माध्यमिक शालेय विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शनाचे महत्व स्पष्ट करा.
किंवा
समुपदेशनाची व्याख्या लिहा. वैयक्तिक समस्या सोडविण्यासाठी समुपदेशनाची गरज असते उदाहरणासह स्पष्ट करा.
3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 10
1) मार्गदर्शन व समुपदेशनातील फरक उदाहरणासह लिहा.
2) समुपदेशनाचे शैक्षणिक घटक कोणते ते लिहा.
3) चांगला समुपदेशक श्रोत्यांची भूमिका करतो समर्थन करा.
4. टीपा लिहा (को. दोन) : 8
1) विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांच्या समस्या.
2) निर्देशित व अनिर्देशित समुपदेशन.
3) मार्गदर्शनातील शिक्षकाची भूमिका.
-

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATIONAL TECHNOLOGY**

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

N.B. : Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternative :

7

- 1) Laswell's model is mostly used in _____ communication.
A) Mass B) Personal C) Inter class D) Technical
- 2) The software of OHP is _____
A) Transparencies B) Film strips
C) Slides D) None of these
- 3) A notice displayed on notice board is an example of _____ communication.
A) Verbal B) One way
C) Two way D) Distance
- 4) Skinner is pioneer of _____
A) Behavioural technology
B) Instructional technology
C) Media technology
D) Teaching technology
- 5) In _____ type of conferencing for face to face communication television and audio system is used as electronic media.
A) Audio conferencing B) Video conferencing
C) Mobile conferencing D) Computer conferencing

- 6) The system is _____ process.
 A) Self regulating B) Dynamic
 C) Complex D) All above
- 7) Within group type of communication saves _____
 A) Money B) Time C) Efforts D) All above

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) लॉस्वेलचे प्रतिमान _____ संप्रेषणात अधिक प्रमाणात वापरले जाते.
 अ) जन ब) वैयक्तिक क) वर्गांतर्गत ड) तांत्रिक
- 2) उर्ध्वशीर्ष प्रक्षेपकाचे सॉफ्टवेअर _____ हे आहे.
 अ) पारदर्शिका ब) फिल्म स्ट्रीप्स क) पारदर्शी ड) यापैकी नाही
- 3) सूचना फलकावर लावलेली सूचना हे _____ संप्रेषणाचे उदाहरण आहे.
 अ) मौखिक ब) एकमार्गी क) द्विमार्गी ड) दूर
- 4) स्किनर हे _____ चे पुरस्कर्ते आहेत.
 अ) वर्तन तंत्रविज्ञान ब) अनुदेशन तंत्रविज्ञान
 क) माध्यम तंत्रविज्ञान ड) अध्यापन तंत्रविज्ञान
- 5) परिषदेच्या _____ प्रकारामध्ये समोरा-समोर होणाऱ्या संप्रेषणासाठी दूरदर्शन संच आणि हक प्रणाली यासाख्या इलेक्ट्रॉनिक माध्यमांचा वापर केला जातो.
 अ) ऑडीओ कॉन्फरन्सिंग ब) व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग
 क) मोबाइल कॉन्फरन्सिंग ड) संगणक कॉन्फरन्सिंग
- 6) प्रणाली ही _____ प्रक्रिया आहे.
 अ) स्वनियमित ब) गतिमान क) संकिर्ण ड) वरील सर्व
- 7) समुहांतर्गत संप्रेषणाच्या प्रकारात _____ ची बचत होते.
 अ) पैसा ब) वेळ क) श्रम ड) वरील सर्व

Seat No.	
-----------------	--

**B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATIONAL TECHNOLOGY**

Day and Date : Monday, 17-12-2018

Marks : 28

Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

Explain the concept of educational technology and explain its nature.

OR

Explain the constituents of process of communication with the help of basic cycle of process of communication.

3. Answer the following question in brief : **10**

A) Explain the role of E.T. teacher.

B) Explain the steps of systems approach.

OR

A) Explain the process of programmed learning.

B) Classify the free and inexpensive instructional materials.

4. Answer the following questions in brief (**any 2**) : **8**

A) Video conferencing

B) Criteria for selection of resource

C) Draw layout of language laboratory.

मराठी रूपांतर

2. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करून त्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- किंवा**
- मूलभूत संप्रेषण प्रक्रिया चक्राच्या सहाय्याने संप्रेषण प्रक्रियेचे घटक स्पष्ट करा.
3. थोडक्यात उत्तरे लिहा : 10
- अ) शैक्षणिक तंत्रविज्ञान शिक्षकांची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) प्रणाली उवागमाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
- किंवा**
- अ) क्रमन्वित अध्ययनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ब) मुफ्त व अल्पमौली अनुदेशन साहित्याचे वर्गीकरण करा.
4. खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- 1) व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग
- 2) स्रोत निवडीचे निकष
- 3) भाषा प्रयोगशाळेचा आराखडा स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

Set

P

B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATION
Environmental Education

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Max. Marks : 35

N.B. : 1) Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.
2) All questions are compulsory.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 7

1. Choose the correct alternatives :

7

- 1) The movement started by Bishnoi women and supported to a great extent is _____
A) Silent valley B) Apiko
C) Chipko D) Narmada Bachao
- 2) Unit of intensity of earthquake is _____
A) Kilogram B) Second C) Hertz D) Richter
- 3) First World Environmental Council Organized at _____
A) America B) Sweden C) Iran D) China
- 4) _____ is not a method of environmental education.
A) Survey B) Project
C) Discussion D) Problem Solving
- 5) Need of disaster management for _____
A) Flood B) Earthquake C) Cyclone D) All above
- 6) Sound pollution may be a cause for _____ disease.
A) Flu B) Tinnitus C) Rabies D) Cholera
- 7) Global tiger forum established in _____
A) 1995 B) 1994 C) 1997 D) 1996

P.T.O.

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

7

- 1) बिश्नोई स्त्रियांनी केलेले व समाजातून मोठ्या प्रमाणात पाठिंबा मिळालेले _____ हे आंदोलन होय.
 अ) सायलेंट व्हॅली
 ब) अपिको
 क) चिपको
 ड) नर्मदा बचाओ
- 2) भूकंप तीव्रता मापनाचे _____ हे एकक आहे.
 अ) किलोग्रॅम
 ब) सेकंद
 क) हर्ट्झ
 ड) रिश्टर
- 3) पहिली जागतिक पर्यावरण परिषद _____ येथे आयोजित केली.
 अ) अमेरिका
 ब) स्वीडन
 क) इराण
 ड) चीन
- 4) _____ ही पर्यावरण शिक्षणाची पद्धत नाही.
 अ) सर्वेक्षण
 ब) प्रकल्प
 क) चर्चा
 ड) समस्या निराकरण
- 5) _____ साठी आपत्ती व्यवस्थापन गरजेचे आहे.
 अ) पूर
 ब) भूकंप
 क) चक्रीवादळ
 ड) वरील सर्व
- 6) ध्वनि प्रदूषणामुळे _____ रोग होतो.
 अ) फ्लू
 ब) टिनिटस
 क) रेबीज
 ड) कॉलरा
- 7) विश्व व्याघ्र प्रकल्पाची स्थापना _____ साली झाली.
 अ) 1995
 ब) 1994
 क) 1997
 ड) 1996

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Semester – IV) (CBCS) Examination, 2018
EDUCATION
Environmental Education

Day and Date : Monday, 17-12-2018
Time : 2.30 p.m. to 5.00 p.m.

Marks : 28

N.B. : All questions are compulsory.

2. Write the answer of following question (**any one**) : **10**

- 1) What is meant by environmental education ? Explain the need and scope of environmental education.
- 2) Discuss the causes and impact on environment of population explosion.

3. Write the answer in brief (**any two**) : **10**

- 1) Write the objectives of environmental education.
- 2) Write the importance of project method in environmental education.

OR

- 3) Write the concept of soil pollution.
- 4) What is meant by Ganga Action Plan ?

4. Write the answer in brief (**any two**) : **8**

- 1) Write the concept of global warming.
- 2) Write the reasons of water pollution.

OR

- 3) What is the importance of problem solving method ?
- 4) Write the importance of cocurricular activities in environment education at secondary level.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) पर्यावरण शिक्षण म्हणजे काय ? पर्यावरण शिक्षणाची गरज व व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - 2) लोकसंख्या विस्फोटाचा पर्यावरणावरील प्रभाव व कारणांची चर्चा करा.
3. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 10
- 1) पर्यावरण शिक्षणाची उद्दिष्टे लिहा.
 - 2) पर्यावरण शिक्षणात प्रकल्प पद्धतीचे महत्त्व लिहा.
- किंवा**
- 3) मृदा प्रदूषणाची संकल्पना लिहा.
 - 4) गंगा कृती योजना म्हणजे काय ?
4. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : 8
- 1) जागतिक तापमान ही संकल्पना लिहा.
 - 2) जळ प्रदूषणाची कारणे लिहा.
- किंवा**
- 3) समस्या निराकरण पद्धतीचे महत्त्व काय ?
 - 4) माध्यमिक स्तरावर पर्यावरण शिक्षणातील सहशालेय उपक्रमांचे महत्त्व लिहा.
-